

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta tělesné výchovy a sportu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Karel Pelikán

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta tělesné výchovy a sportu

Aktivity v přírodě ve středních školách v Mladé Boleslavi
pohledem studentů

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Ivana Turčová, Ph.D.

Zpracoval:

Karel Pelikán

duben 2012

Touto cestou bych chtěl poděkovat PhDr. Ivaně Turčové, Ph.D. za odborné vedení práce, za praktické rady, náměty a připomínky a za možnost využití jejích zkušeností v této problematice. Dále děkuji studentům, pedagogům a ředitelům dotčených škol za umožnění sběru dat pomocí dotazníků a rozhovorů. Bez ochoty a spolupráce výše jmenovaných by tato práce nevznikla.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a použil jsem pouze literaturu uvedenou v seznamu bibliografických citací.

Karel Pelikán

Svoluji k zapůjčení své diplomové práce ke studijním účelům. Prosím, aby byla vedena přesná evidence vypůjčovateli, kteří musejí pramen převzaté literatury řádně citovat.

Jméno a příjmení: Číslo obč. průkazu: Datum vypůjčení: Poznámka:

Abstrakt:

Název práce: Aktivity v přírodě ve středních školách v Mladé Boleslavi pohledem studentů.

Cíle práce: Cílem práce bylo vytvořit ucelený přehled o sportovních kurzech pořádaných středními školami v rámci povinné výuky. Zjistit skutečný náhled studentů na tyto kurzy pomocí reflexí na základě prováděných aktivit.

Metoda: Údaje byly získány pomocí rozhovorů a dotazníků, které obsahovaly otevřené, uzavřené a škálové otázky. S pomocí grafů byla data interpretována a byly z nich vyvozeny závěry.

Výsledky: Struktura sportovních kurzů je ve většině případů koncipována tak, že pedagogové nemají příliš starostí s přípravou, nevyužívají dostatečně možnosti přírodních prostředí, ale i přesto studenti vyjádřili spokojenost s průběhem sportovních kurzů.

Klíčová slova: tělesná výchova, sporty v přírodě, výchova dobrodružstvím, výchova prožitkem a zkušeností, sportovní hry, ekologická výchova

Abstract:

Title: Outdoor activities in selected secondary schools in Mladá Boleslav

Aim: The aim was to create a comprehensive summary of sport courses organized by secondary schools as a part of compulsory education and to find out students' true opinion of these courses, using the feedback based on executed activities.

Method: The data were collected using interviews and checklists which contained open, closed and scaled questions. These data were interpreted considering graphs and led into conclusions.

Results: Sport courses' structure is mostly conceived in way that educators don't care about preparation properly, they don't take advantage of natural environment but students showed appreciation to running of courses, though.

Key words: physical education, outdoor sports, adventure education, experience, sport games, ecological education.

Obsah	STRANA
1 Úvod	10
2 Aktivity v přírodě ve výchově a vzdělávání	11
2.1 Základní pojmy	11
2.2 Vývoj sportů a pobytu v přírodě jako součást výchovy.....	12
2.2.1 Historie výchovy dobrodružstvím.....	15
2.2.2 Outward bound ve spojení se školní TV	15
2.3 Aktivity a výchova v přírodě ve školách v českých zemích.....	16
2.4 Místo sportů v přírodě v životě dnešní společnosti.....	17
2.4.1 Význam aktivit v přírodě ve výchově	17
2.4.2 Význam tělesné výchovy jako zprostředkovatele základních znalostí a dovedností v oblasti sportů a pobytu v přírodě	18
2.5 Rámcové vzdělávací programy (RVP), tělesná výchova v RVP	18
2.6 Organizace TV	20
2.6.1 Sportovně-turistické kurzy	20
2.6.2 Lyžařské kurzy	20
2.6.3 Školy v přírodě	20
2.7 Kvalifikace, požadavky a úloha učitele TV	21
2.8 Organizace a agentury s programy pro střední školy.....	22
2.9 Provedené studie na podobné téma.....	23
3 Cíle a úkoly	24
3.1 Cíle výzkumu	24
3.2 Úkoly.....	24
3.3 Předpoklady	24
4 Metodika výzkumu	25
4.1 Metody sběru dat.....	25
4.2 Výzkumný soubor.....	25
4.3 Analýza dat	27

5	Výsledky	28
5.1	Analýza sportovního kurzu osmiletého gymnázia	28
5.1.1	Popis kurzu na základě rozhovoru	28
5.1.2	Analýza dat z dotazníků účastníků kurzu.....	29
5.1.3	Rozbor a diskuse	32
5.2	Analýza sportovního kurzu - nejmenovaná odborná škola v MB.....	33
5.2.1	Popis kurzu na základě rozhovoru	33
5.2.2	Diskuse	34
5.3	Analýza sportovního kurzu Gymnázia Dr. Josefa Pekaře.....	36
5.3.1	Popis kurzu na základě rozhovoru	36
5.3.2	Analýza dat z dotazníků účastníků kurzu.....	37
5.3.3	Diskuse	39
5.4	Analýza sportovního kurzu SOU ŠKODA	41
5.4.1	Popis kurzu na základě rozhovoru	41
5.4.2	Analýza dat z dotazníků účastníků kurzu.....	42
5.4.3	Diskuse	45
5.5	Analýza sportovního kurzu Obchodní akademie	46
5.5.1	Popis kurzu na základě rozhovoru	46
5.5.2	Analýza dat z dotazníků účastníků kurzu.....	47
5.5.3	Rozbor a diskuse	50
5.6	Analýza sportovního kurzu soukromé školy Hermes	51
5.6.1	Popis kurzu na základě rozhovoru	51
5.6.2	Analýza dat z dotazníků účastníků kurzu.....	52
5.6.3	Rozbor a diskuse	52
5.7	Analýza sportovního kurzu SŠ MAJA	53
5.7.1	Popis kurzu na základě rozhovoru	53
5.7.2	Analýza dat z dotazníků s účastníky kurzu	54

5.7.3	Diskuse	57
6	Diskuse.....	59
7	Závěr.....	62
8	Použitá literatura.....	63
9	Přílohy	67

1 ÚVOD

Sporty v přírodě – sportovní disciplíny, které se odehrávají převážně v přírodním prostředí a jsou charakterizovány specifickou formou soutěže se zřejmou snahou o dosažení nejvyššího výkonu. Vedle zvyšování kondice a zlepšování pohybových funkcí klademe důraz na zapojení všech smyslů, podporujeme neobyčejnost zážitků a zkušenosti, aktivaci celé osobnosti v bezprostředním jednání, možnosti spolupráce s ostatními a porozumění sobě samému. Účastníci kurzů by měli objevovat a posilovat sociální vazby při skupinových činnostech, získávali ekologicko-hodnotový pohled na svět a setkávali se se skutečnou přírodou. (Neuman a kol.,2000).

Dobrodružné aktivity v přírodě nabízí mladým lidem prožitky a zkušenosti, které podporují osobnostní a sociální rozvoj jedince. Také mnoho studií a analýz hovoří o nezanedbatelném působení aktivit v přírodě na jedince, ať už se jedná o fyziologické, sociologické nebo psychické stránky (Ewert, 1998).

Taková definice sportů v přírodě by měla být základním vodítkem pro učitele tělesné výchovy při sestavování programu letních sportovních kurzů na středních školách. Je tomu ale skutečně tak?

Jsou studenti středních škol spokojeni s průběhem sportovních kurzů? Odpověď na tuto otázku nám ale dostatečně nepoukáže na kvalitu či nekvalitu těchto sportovních akcí pořádaných školou. Je potřeba nezávisle a hlouběji na základě reakcí studentů po absolvování sportovního kurzu zjistit, zda skutečně výše uvedená definice byla alespoň z větší části naplněna, nebo jdou učitelé jen na ruku svým studentům a vzhledem k „pohodlné“ dnešní době nechávají program několik let zcela stejný, monotónní a fádni, tak aby na obou stranách to nikoho příliš nezatěžovalo. Je velmi málo pedagogů, kteří skutečně mají zájem na tom, aby akce podobného typu povznesly studenta – člověka někam výše, posunuly dál jeho osobnostní stránky a charakter. Ve výsledkové části této diplomové práce se dozvíme, zda mezi vybranými školami v tomto výzkumu se našel někdo, kdo si skutečně dal práci, vložil do tvoření programu své srdce a srdce správného pedagoga.

Tato diplomová práce záměrně neuvažovala lyžařské výcviky, i když samozřejmě lyžování se také řadí mezi aktivity v přírodě, ale soustředili jsme se pouze na letní sportovní kurzy, tak aby oblast zkoumání nebyla příliš široká.

I pro mě osobně je výzkum této diplomové práce nesmírně zajímavý, jelikož se právě rozhoduji ohledně nabídky pracovního místa v jedné z testovaných středních škol na pozici učitele TV a během výzkumu jsem tedy měl možnost porovnat absolvované kurzy jako student FTVS ve středisku ve Stráži nad Nežárkou a kurzy v boleslavských školách.

2 AKTIVITY V PŘÍRODĚ VE VÝCHOVĚ A VZDĚLÁVÁNÍ

2.1 Základní pojmy

V diplomové práci jsme často pracovali s pojmy, které byly definovány mnohými autory. Zde je výběr pojmů a jejich definic, které jsou dle mého názoru nejvýstižnější:

Výchova - záměrné působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn (Průcha, Walterová, Mareš, 1995). Hanuš s Jiráskem (1996) dodávají, že se nejedná pouze o změny v oblastech znalostí, dovedností a návyků, ale také v hodnotových orientacích člověka.

Aktivity v přírodě – činnosti konané vlastní silou (nebo s pomocí speciálního vybavení) spjaté s využíváním přírody nebo překonáváním přírodních překážek. (Neuman a kol., 2000)

Sporty v přírodě – disciplíny, odehrávající se převážně v přírodním prostředí a jsou charakterizovány specifickou formou soutěže. (Neuman a kol., 2000)

Pobyt v přírodě – souhrn aktivit uskutečňovaných v přírodním prostředí ve volném čase. Jde o souhrn tělesných aktivit ve spojení s výchovným působením, přítomností

vzdělávacích momentů v kulturně-poznávací oblasti a odborně-technické znalosti a kulturními prvky. Pobyt v přírodě zahrnuje dále prvky táboření a dalších tělovýchovných činností, které jsou zásadně podmíněny přírodním prostředím. (Junger a kol., 2002)

Výchova dobrodružstvím – předpokládá společné skupinové řešení problémových situací a překonávání výzev jednotlivcem. Tyto procesy slouží k osobnostnímu růstu a rozvoji. (Neuman a kol., 2000)

Výchova zkušeností a prožitkem – preferuje vlastní zážitky a zkušenosti pomocí prostředí a netradičních metod. (Neuman a kol., 2000)

Turistika – komplex činností spojených s aktivním pohybem a pobytem v přírodě, vyžadujícím řadu odborných znalostí a dovedností. Obsahuje složku pohybovou, kulturně-poznávací a odborně technickou. (Neuman a kol., 2000)

Tělesná výchova - Tělesná výchova je nezastupitelnou složkou výchovy. Jejím hlavním cílem je přispívat k všestrannému a harmonickému rozvoji žáků gymnázia upevnováním zdraví, rozvojem pohybových schopností, prohlubováním pohybových dovedností a vědomostí tvořících součást tělesné kultury a formováním pozitivních vlastností osobnosti. (MŠMT, 1996).

Prožívání – zahrnuje všechny psychické jevy, které se odehrávají v našem vědomí i nevědomí. Předmětem prožívání je vnější svět, stav organismu i mysli. Existuje i prožívání nevědomé. (Neuman a kol., 1999)

Prožitek – událost nebo prožití něčeho, co nám zřetelně vyvstává v paměti díky intenzitě, obsahovosti nebo zvláštnosti. (Neuman a kol., 1999)

2.2 Vývoj sportů a pobytu v přírodě jako součást výchovy

Mezi první školy, v jejichž programu byl návrat člověka k přírodě a výchova v přírodě, patří škola Vittorina Ramboldini de Feltre, renesančního myslitele a pedagoga, který vybudoval školu v přírodě s názvem „La casa ciogosa“. Náplní školy byla výchova ke skromnosti, seznámení s přírodou a mravní a estetická výchova.

Nezastupitelnou roli v historii výchovy prožitkem a zkušeností má Jan Amos Komenský (1592-1670), který již před 400 lety psal o aktivitách v přírodě a obrovskému významu edukace pomocí zážitků v přírodním prostředí. To považoval za správnou cestu v přípravě pro budoucí život. (Bartůněk, Martin, 2007)

Zástupce filantropistů – Johann Bernard Basedow zakládá koncem 18.století v Dessavě výchovný ústav Filantropinum, kde na základě myšlenek J. Locka, J.J. Rousseaua a J.A. Komenského zavádí povinnou školní TV a hlásá, že má-li se člověk přirozeně vyvíjet, je potřeba kontaktu s přírodou. Jeho žák zakládá o 10 let později „školu v lesích“. (Hanuš, Jirásek, 1996)

V období vzniku romantismu je charakteristický masový návrat k přírodě a rovněž se mění pohled společnosti na přírodu. V tělesné výchově se v té době na školách objevuje celá řada tělocvičných systémů. V německém turnerské hnutí (J.C.F. Guts-Muths, F.L. Jahn) byla obsahem přirozená cvičení a později převládla cvičení nářad'ová. Zakládali se veřejná cvičiště a díky A. Spiessovi se dostává turnerský tělocvik i do školních osnov. Švédský tělocvičný systém je odlišný od turnerského zejména jednoduchými cviky s důrazem na souměrnost a kloubní pohyblivost. Tyto systémy však měly řadu kritiků, kteří se snažili propagovat více cvičení a her v přírodě, procházky a turistiku. Mezi nejznámější kritiky turnerství bezpochyby patří spisovatel L.N. Tolstoj a italský fyziolog A. Mosso. (Neuman a kol., 1999)

Proti Spiessově formálně a disciplinovaně pojaté TV vznikl v Rakousku a Německu odpor už v 80. a 90. letech 19. století, kdy se objevuje snaha opět zařadit hry do hodin TV a před první světovou válkou vychází nové školní osnovy v Rakousku, kde se zdůrazňovala přirozenost, kreativita a samostatnost. Cílem tedy nebyla disciplína, ale výchova osobností a braly se v úvahu i zdravotní hlediska. Pořadová cvičení, cvičení na nářadí a prostná byly nahrazovány hrami, atletikou, plaváním a pobytem v přírodě. U dívek se podporovaly gymnastické cvičení, ale pokud možno se cvičilo ve volné přírodě. (Kössl, Štumbauer, Waic, 2006)

V 19. století je v Anglii díky velké propagaci zaváděn sport do škol v rámci moderně pojaté výuky – harmonické výchovy. Vznikají zde spontánně studentské sportovní kluby s dobrými podmínkami pro harmonickou výchovu a zdůrazňuje se fair play.

Vliv na školní TV měl také G. Demény, který založil tzv. „přirozenou metodu“, což je zdůrazňování přirozenosti cvičení, dynamiky, uvolnění a střídání napětí v tělesných cvičeních, k nimž vede v podstatě sama příroda. Doporučoval hlavně pro život nezbytné cviky jako je běh, házení, plavání, skok, šplh, zvedání a zdůrazňoval potřebu navrátit cvičení do přírody. (Hanuš, Jirásek, 1996)

Francouzská přirozená metoda ovlivnila tzv. novorakouskou metodu. Karl Gaulhofer a Margarete Streicherová vydali roku 1922 dílo *Základy rakouské školní TV*, kde prosazovali přirozená tělesná cvičení a zdůrazňovali, že význam TV je především výchovný a zdravotní. Do systému zařadili letní i zimní výcvikové kurzy a pobyt v přírodě. (Kössl, Štumbauer, Waic, 2006)

V souvislosti s výchovou zkušeností musíme zmínit Johna Deweye, který je považován za jakéhosi otce výchovy zkušeností. Jeho text publikovaný v roce 1938 – „Zkušenost a výchova“ upřednostňoval vyučování a výchovu skrze vlastní zkušenosti a prožívání a postupně tak měnil tradiční způsoby vyučování, kdy studenti seděli v lavicích a naslouchali svému učiteli. Jeho následovníci se řídili tím, že dobrodružství je od toho, aby se prožívalo a ne od toho, aby se o něm mluvilo. Například David Kolb na základě tohoto stylu učení aplikoval tzv. cyklus učení pomocí vlastních zkušeností. Tento cyklus má čtyři fáze. První je konkrétní zkušenost, kdy je zadán úkol a student nebo skupina ho musí vyřešit. V druhé fázi po dokončení aktivity proběhne diskuse a společná reflexe, na základě které se vyvodí nějaké závěry, což je součástí třetí fáze a v poslední části tohoto cyklu dochází k takzvanému kritickému transferu, kdy dochází k přenosu zkušeností z předchozí aktivity na aktivitu další. A to je hlavní myšlenka a základ učení pomocí vlastních zkušeností. (Prouty a kol., 2007)

V šedesátých letech 20. století se projevil výrazný zájem o spojení výchovy v přírodě s výukou jiných předmětů na školách i na území USA.

V souvislosti s aktivitami v přírodě a konkrétně s letními sportovními kurzy je třeba zmínit hnutí Outward Bound (OWB) založené původně jako organizace sloužící k posílení námořní pěchoty. Po válce se využívalo programů a překážek z OWB v kurzech pro dobrovolníky. OWB v podstatě hledá specifické prostředky k rozvoji osobností účastníků kurzů. Postupně se zdokonalovaly původní armádní překážky, programy pro účastníky a celá tato koncepce se

pomalu začala prolínat i do ostatních organizací, jejichž program byl založen na aktivitách v přírodě. V 70. letech se v USA dostávají některé zkušenosti z OWB do hodin školní TV v rámci tzv. Project Adventure (Projekt dobrodružství). (Neuman a kol., 1999).

2.2.1 Historie výchovy dobrodružstvím

V letech 1910 – 1920 vznikly v USA první dětské kempy, které byly založeny na táboření, plavání, turistice a kooperativních hrách. Tato forma edukace byla vytvořena organizacemi YMCA a YWCA. Od roku 1920 se začínají objevovat první školy založené Kurtem Hahnem, který prosazoval myšlenku působení na charaktery dětí skrze aktivity, které byly pro ně samotné výzvou. On je považován za průkopníka výchovy dobrodružstvím. V roce 1946 je ve Spojeném Království založena první škola Outward Bound s měsíčními kurzy plnými fyzických, psychických a emocionálních výzev. Josh Miner přenesl tento model v letech 1960 – 1970 do USA. V sedmdesátých a osmdesátých letech dochází k obrovskému boomeru a Outward Bound se stává největší organizací v oblasti výchovy dobrodružstvím. Roku 1965 zakládá Paul Petzoldt školu pro instruktory outdoorových programů. V roce 1971 přišel Jerry Pieh s konceptem výchovy a vzdělávání na střední škole v Massachusetts pomocí programů Outward Bound. Vzhledem k tomu, že se tento koncept velmi osvědčil, označila ho federální vláda jako program, který funguje a mohl se tak rozšířit do stovek dalších škol. Na základě publikace Karla Rohnkeho - Cowstails and Cobras, která obsahovala instrukce pro vytváření lanových center, došlo k masovému rozšíření těchto areálů kolem škol. (Prouty a kol, 2007).

2.2.2 Outward bound ve spojení se školní TV

Podle zakladatele Kurta Hahna toto hnutí reagovalo na úpadek některých stránek člověka: tělesná zdatnost, nedostatek vůle vzdorovat požitkářským a omamným prostředkům, úpadek starostlivosti a péče a nedostatek iniciativy a spontaneity. (Neuman, 1996). Sestavil proto takové programy, které působily proti těmto jevům. Základními pilíři této prožitkové terapie byly: tělesná příprava, záchranná služba, vytyčení těžko dosažitelného cíle vyžadující plánovaný postup a řízení, expedice vyžadující rozhodnost a vlastní míru překonávání sama sebe. V dnešních kurzech typu Outward Bound se také často setkáváme s částí osamocené

přežití v přírodě, kde je jedinec odkázán pouze sám na sebe. Kurzy jsou sestavovány prakticky pro všechny věkové kategorie. Avšak velikou nevýhodou pro náš účel, tedy pro školní sportovní kurzy je nutná potřebná kvalifikace, vyspělost pedagoga v tomto směru a hlavně chuť a odhodlání. Dle mého názoru by myšlenka Outward Bound přenesená právě do programu těchto týdenních školních akcí byla obrovským přínosem nejenom pro studenty, ale posléze pro celou společnost.

2.3 Aktivity a výchova v přírodě ve školách v českých zemích

Do roku 1861 byla TV pouze v jedné třetině škol jako nepovinný předmět. Mimoškolní TV nebyla vůbec. Stát a armáda měly zájem o zavedení povinné TV do škol. V roce 1868 se tak stalo v několika obecných školách, v r. 1869 v reálkách na Moravě a v r. 1874 i v Čechách. Říšský zákon o školách z roku 1869 zavádí dvě hodiny povinné TV v odpoledních vyučovacích hodinách a současně podporuje rozvoj přípravy učitelů TV. (Kössl, Štumbauer, Waic, 2006)

Na výuku TV na školách v ČR měly bezpochyby vliv organizace jako Sokol, založený dr. Miroslavem Tyršem, jehož kniha „Základové tělocviku“ se stala inspirací pro školní tělovýchovné soustavy. Také skautink (Junák) a hnutí Woodcraft založené tehdejšími středoškolskými profesory změnilo zcela určitě pohled na školní TV. Pobyt v přírodě, hry, sporty a tělesná cvičení byly důležité součásti činností těchto organizací. Přestože byly skautské oddíly organizace mimoškolní, většina vedoucích byli zároveň učitelé, a tak alespoň tímto způsobem existovalo propojení se školní TV. (Kössl, Štumbauer, Waic, 2006)

Ve 30. letech minulého století se projevuje vliv francouzské přirozené metody. V osnovách z r. 1933 se zdůrazňují přirozená cvičení. V dalším vývoji vzrůstá vliv branné výchovy a až do roku 1939 se plně uplatňují cvičení v přírodě na spoustě škol. To pokračovalo i v prozatímních osnovách z roku 1945. V roce 1960 je cvičení v přírodě rozpracováno do nových osnov a zahrnuje i turistické činnosti. (Neuman a kol.,1999).

Od roku 1991 se poprvé uskutečňuje tzv. projekt GO. Je to v podstatě nejprve pokus organizace Hnutí Go, která připravila pro budoucí středoškoláky program složený z aktivit

v přírodě, což mělo za cíl, aby se studenti budoucího prvního ročníku střední školy vzájemně poznali ve fyzické i emocionální rovině a lépe se adaptovali na nové prostředí. V současné době na projektu spolupracuje několik škol a přispívají tak k vytvoření nových kvalit vztahů mezi studenty, učiteli a rodiči. (Hanuš, 1996).

V současné době se začíná obsah tělesné výchovy na školách řídit rámcovými vzdělávacími programy (viz. kapitola 2.6) , což dává prostor pedagogům pro jejich vlastní koncepci hodin TV a umožňuje tak více a rozmanitěji zařazovat aktivity a sporty v přírodě a to nejenom v hodinách TV, ale i v ostatních předmětech.

2.4 Místo sportů v přírodě v životě dnešní společnosti

2.4.1 Význam aktivit v přírodě ve výchově

Výchova v přírodě vede k hluboce vnímanému a intenzivně působícímu prožívání. Příroda je zde v roli přirozené pobídky ke zdolání překážek. Opravdovost prostředí klade na jedince nároky na jejich psychiku, kolektivní jednání, fyzickou a morální vyspělost. Zcela přirozeně zde dochází k posilování těchto faktorů a odkrývání skutečných charakterových stránek jedinců. Proč tedy zařazovat aktivity a výchovu v přírodě do výuky? Tyto činnosti vedou k rozvoji osobnosti studentů. Studenti se naučí správnému rozhodování v kritických situacích, získají úctu k přírodě a k ostatním spolužákům, většinou se také zlepší vztah žáka a učitele. Některé programy naučí přežít v přírodě a vedou k pochopení jiných kultur a etnik. Kooperace ve skupině při aktivitách zvyšuje odpovědnost jedinců, naučí se řešit problémy, poznají dosud nepoznané a zlepšují se jejich sociálně-komunikační dovednosti. (Hanuš, Jirásek, 1996).

Nelze také opomenout zdravotně hygienické důvody pro výchovu v přírodě. Městská prostředí často neodpovídají hygienickým normám, proto se prosazuje realizace škol v přírodě. (Kuranda, Lišková, Hazuková, 1984)

„Výchova má být mnohostranným procesem, avšak mnohdy zjišťujeme, že ve výchovném procesu chybí aktivita i zaujetí. Chybí ono potřebné bloudění a objevování, určitá míra

přijatelného rizika. Celkem v našem životě ubývá situací, ve kterých nemáme předem vykalkulovaný závěr. Ubývá dobrodružství.“ (Neuman a kol., 2000, str.26).

Mladí lidé nejsou zvyklí hledat „něco“ v sobě. Dnešní doba je nastavena na pouhé „čerpání“ zážitků z vnějšku. Měli bychom mladé donutit, aby nabídli sami něco ze sebe, aby pouze nekonzumovali. Nuda totiž pramení z vnitra jedinců a ne z okolí. (Brejška a kol., 1999)

2.4.2 Význam tělesné výchovy jako zprostředkovatele základních znalostí a dovedností v oblasti sportů a pobytu v přírodě

Tělesná výchova je nezastupitelnou složkou výchovy. Jejím hlavním cílem je přispívat k všestrannému a harmonickému rozvoji žáků gymnázia upevnováním zdraví, rozvojem pohybových schopností, prohlubováním pohybových dovedností a vědomostí tvořících součást tělesné kultury a formováním pozitivních vlastností osobnosti. (MŠMT, 1996).

Předmět TV je součástí povinného vzdělávání a představuje nejdůležitější formu pohybového učení žáků. Je hlavním zdrojem poznatků, organizačních návyků, pohybových činností a dalších námětů pro zdravotně zaměřené, rekreační a sportovní využití pohybu v režimu školy i mimo školu. Významné je propojování pohybových činností s dalšími oblastmi vzdělávání, jako jsou výchova ke zdraví, hudební výchova, estetika, ekologie, etická a právní výchova, dopravní výchova atd. (MŠMT, 1996).

2.5 Rámcové vzdělávací programy (RVP), tělesná výchova v RVP

V rámci školské reformy vydalo ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT) zákon (561/2004 Sb.), podle kterého mají školy možnost si na základě rámcových vzdělávacích programů vydaných MŠMT vytvořit své vlastní školní vzdělávací programy (ŠVP) dle zásad stanovených v RVP. Doposud se školy musely řídit pouze direktivními školními osnovami, které nařizovaly obsah i časovou dotaci k jednotlivým předmětům.

Přínosy rámcových vzdělávacích programů:

- vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě
- vycházejí z koncepce celoživotního učení
- formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání
- podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání

Principy rámcového vzdělávacího programu pro SŠ

- stanovuje základní vzdělávací úroveň pro všechny absolventy SŠ, kterou musí škola respektovat ve svém školním vzdělávacím programu
- specifikuje úroveň klíčových kompetencí, již by měli žáci na konci vzdělávání dosáhnout
- vymezuje závazný vzdělávací obsah – očekávané výstupy a učivo
- zařazuje jako závaznou součást vzdělávání průřezová témata s výrazně formativními funkcemi
- podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, včetně možnosti jeho vhodného propojování, a předpokládá volbu různých vzdělávacích postupů, různých metod a forem výuky ve shodě s individuálními potřebami žáků
- umožňuje modifikaci vzdělávacího obsahu pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných.
- RVP je otevřený dokument, který bude v určitých časových etapách inovován podle měnících se potřeb společnosti, zkušeností učitelů se ŠVP i podle měnících se potřeb a zájmů žáků.

(VÚP, 2007)

2.6 Organizace TV

2.6.1 Sportovně-turistické kurzy

Na jednoho učitele připadá maximálně 25 žáků. Povinností vedoucího je poučit žáky o zvláštních situacích, které mohou nastat. Jsou upraveny zvláštním právním předpisem – metodickým pokynem MŠMT. Zpravidla jsou tyto kurzy pořádány pro třetí ročníky. Žáci musí mít souhlas zákonných zástupců. Ředitel školy stanovuje zkušeného učitele TV do funkce vedoucího, který má následující povinnosti: předloží vedení školy plán kurzu (materiální, personální, finanční zabezpečení), proškolí žáky o bezpečnosti a o vhodné výstroji a výzbroji. Po zahájení kurzu upřesňuje denní program a kontroluje dodržování, řídí ostatní instruktory, zohledňuje vyspělost a zdatnost žáků, registruje veškeré úrazy a odpovídá za hospodaření.

Při plnění výcvikového programu připadá na jednoho instruktora maximálně 15 žáků (u vodáckého výcviku 10 žáků, u horské turistiky vždy minimálně 2 instruktoři).

2.6.2 Lyžařské kurzy

Zpravidla se konají v 1. nebo 2. ročníku SŠ. Oproti sportovně-turistickým kurzům musí mít osoby zajišťující personální obsazení kvalifikaci instruktora školního lyžování. Tu lze získat: základním týdenním kurzem, absolvováním VŠ studia TV, absolvováním SŠ s učebním plánem pro instruktora lyžařského výcviku, absolvováním jiného lyžařského kurzu u jiného subjektu akreditovaného MŠMT s osvědčením cvičitele nebo instruktora lyžování.

Pokud počet žáků přesáhne 30, pak musí být zajištěn i zdravotník.

2.6.3 Školy v přírodě

Maximálně dvakrát v roce vždy na maximálně 14 dní. Žáci musí mít písemný souhlas zákonných zástupců a musí předložit prohlášení o bezinfekčnosti.

(Jabůrková, Vlčková, 2005)

2.7 Kvalifikace, požadavky a úloha učitele TV

Učitelem TV může být dle zákona č. 563/2004 Sb. (zákon o pedagogických pracovnících) osoba plně způsobilá k právním úkonům, bezúhonná, zdravotně způsobilá s dobrou znalostí českého jazyka a s potřebnou kvalifikací pro pedagogickou činnost.

Kvalifikaci pro vyučování TV na střední škole lze získat:

- vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném magisterském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů ve studijním oboru, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu, a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů střední školy, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů střední školy
- vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů střední školy, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů střední školy, nebo studiem pedagogiky
- středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů střední školy, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů střední školy, nebo studiem pedagogiky s praxí v oboru v délce nejméně 3 let.

Úloha učitele tělesné výchovy

Dle zákona je učitel definován jako osoba, jež koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo pedagogicko-psychologickou činnost, a to přímým působením na vzdělávaného.

Podle pedagogického slovníku (Průcha, Walterová, Mareš, 1995) má učitel spoluvytvářet edukační prostředí, organizovat a koordinovat činnost žáků a monitorovat proces učení.

V několika publikacích jsou uvedeny role „vůdce skupiny“ při outdoorových aktivitách. Těchto rolí by si měl být pedagog vědom, neboť právě on se stává takovýmto lídrem při sportovních kurzech. Ogivile (Ogivile, 2005) definuje následující role: stanovení cílů a úkolů, převzetí zodpovědnosti, kontrola a péče o každého jednotlivce, podpora, stanovení standardů a limitů, dělání důležitých rozhodnutí, rozhodování o stylu v rozhodování důležitých věcí, motivování skupiny, motivování jednotlivce směrem ke společnému cíli, uvědomování si složitosti úkolu, rozdílnosti jednotlivců, jejich přání a potřeb.

2.8 Organizace a agentury s programy pro střední školy

Na trhu outdoorových agentur lze nalézt nepřeberné množství větších či menších firem, zabývajících se aktivitami, které mohou mít různé zaměření. Ve většině případů se jedná o teambuildingové programy, kdy si klientská firma zaplatí u takovéto agentury program pro své zaměstnance v dobré víře, že se jí tak podaří zlepšit interpersonální vztahy v kolektivu a následně se toto může projevit v produktivitě společnosti. Existuje však i několik organizací, které jsou přímo zaměřeny na školní skupiny a nabízejí jim možnost absolvovat netradiční sportovní kurzy, kdy školní pedagog má zde funkci pouze doprovodnou a velkou část zodpovědnosti za bezpečnost při jednotlivých činnostech zde přebírá právě objednaná agentura. Učitelům tak odpadá práce s přípravou a zajištěním bezpečnosti akce. Navíc vzhledem k výzkumu Pelikána (2009) ohledně vybavenosti škol, mohou tyto agentury nabídnout daleko více možností než škola samotná. Určitě bychom v této souvislosti měli zmínit Prázdninovou školu Lipnice, která sice nemá přímo vypsány programy pro školní skupiny, ale významnou měrou se podílí na výchově budoucích instruktorů zážitkových

programů. Agentura COP (Centrum Outdoorových Programů) už přímo nabízí školám možnost zorganizování sportovních kurzů různě tematicky zaměřených. Nabízí aktivní a zážitkové programy složené z tradičních i netradičních aktivit s důrazem na „týmovost“ a formování osobností jednotlivců. Také například cestovní kancelář WENKU se specializuje na školní kolektivy a je schopna sestavit na míru program dle požadavků každé školy. A plno dalších organizací, které na objednávku zajistí školní sportovní kurz. Limitujícím faktorem zde možná bude cena, ale z údajů jednotlivých firem se příliš neliší směrem vzhůru od částky, kterou běžně studenti platí za sportovní kurzy.

2.9 Provedené studie na podobné téma

Jednou ze studií, která se tímto tématem zabývala, byla práce Boyese a Zinka (2005). Provedli výzkum mezi učiteli na novozélandských základních školách a kromě mnoha dalších skutečností zjistili, že pro učitele je hlavním důvodem, proč nezařazovat větší množství aktivit v přírodě do vyučování, objem nákladů na tyto programy a nedostatek prostoru v ročním školním vyučovacím plánu. Naopak nezájem studentů je až na posledním místě, co se týče překážek pro vytváření těchto programů.

Také několik diplomových prací na FTVS UK v Praze bylo napsáno na podobná témata. Ledvinová (2011) se ve své práci zajímala o sportovní kurzy na základních školách. Mezi výsledky její práce patří fakt, že účast na některých nabízených sportovních kurzech není valná, mezi jinými také z důvodu finančního. Kofroňová (2011) v závěrech své bakalářské práce uvádí, že v Kladně se tento podobný nezájem řeší doplňováním kurzu žáky jiných ročníků, tak aby tyto akce mohly být uskutečněny. Za zmínku stojí také práce Kláry Váchové (2003), která se zabývala zařazováním sportů a pobytu v přírodě na základních a středních školách v Královéhradeckém kraji (Váchová, 2003). Tato práce vychází ze studie Seyfrieda a Neissa (2002), jejíž cílem bylo zjistit, co si učitelé z vybraných evropských zemí myslí o významu aktivit v přírodě ve vzdělávání. Mezi závěry práce patří zjištění, že objem těchto aktivit je závislý hlavně na osobním přístupu každého z učitelů. Vzdálenost přírodního prostředí od školy je sice také jedním z faktorů ovlivňující přístup k těmto aktivitám, ale je až věcí druhořadou. Naopak finanční a materiální situace škol toto příliš neovlivňuje. To se z části potvrdilo i ve výzkumu mé bakalářské práce (Pelikán, 2009), kde byly mezi dalšími hlavními faktory náklady na programy aktivit a malá podpora vedení škol.

Kunst (2006) zpracoval diplomovou práci na téma zařazování aktivit v přírodě do programu ZŠ a závěrem jeho práce je, že přes 67% žáků by uvítalo rozšíření nabídky vícedenních programů v přírodě a více než 90% žáků chápe tyto aktivity jako důležitou součást pro prohloubení vzájemných vztah

3 CÍLE A ÚKOLY

3.1 Cíle výzkumu

Cílem výzkumu bylo analyzovat sportovní kurzy na jednotlivých středních školách zařazených do výzkumu. Interpretovat data, zjištěná pomocí dotazníků a rozhovorů vyvodit z nich samostatné závěry vztahující se k testovaným školám a popsat celkovou současnou situaci ve struktuře a formě těchto sportovních akcí.

3.2 Úkoly

- Sestavit dotazník pro studenty
- Provést dotazníkový průzkum na vybraných středních školách v Mladé Boleslavi.
- Provést rozhovory s náhodně vybranými studenty, kteří se účastnili sportovního kurzu
- Analyzovat údaje z dotazníků a rozhovorů
- Interpretovat data a vyvodit z nich závěry

3.3 Předpoklady

- Předpokládali jsme, že sportovní kurzy budou organizovány a sestavovány způsobem, který příliš nezatěžuje pedagogy.
- Předpokládali jsme rovněž, že současná struktura kurzů studentům vyhovuje.
- Dále jsme předpokládali, že využití přírodního prostředí pro vytváření her a aktivit není dostatečně využíváno.

4 METODIKA VÝZKUMU

4.1 Metody sběru dat

Sběr potřebných dat pro výzkum byl proveden pomocí dotazníku (viz. příloha 1.). Při sestavování dotazníku byly použity obecné informace a zkušenosti Chrásky (2007) a Gavory (2000).

K sestavení dotazníků byly dále použity zkušenosti z vlastní bakalářské práce, kde jsem využil k inspiraci několik autorů, kteří pracovali s dotazníky zkoumající tématicky blízkou problematiku (Cheesmond a Yates(1979); Seyfried, Neissl, (2002), Boyes a Zink, (2005) a Hendl (1999)). Několik otázek jsem sestavil s pomocí studentů středních škol, kdy jsem se nechal inspirovat jejich myšlenkami a nápady.

V dotaznících pro studenty jsem zařadil otázky převážně škálového typu, ale rovněž nezanedbatelné množství otázek otevřených. Odpovědi na tyto otázky byly hlavním pilířem výsledkové části, a proto byly sestaveny tak, aby na jejich základě bylo možno vytvořit náhled studentů na absolvované kurzy.

Pro rozdání dotazníků jsem zvolil jednoduchou a účinnou metodu. Vzhledem k tomu, že v mém druhém zaměstnání jsem jako učitel autoškoly v kontaktu se studenty různých středních škol a vzhledem k jejich věku jsou to právě oni, kteří v letošním školním roce absolvovali sportovní kurzy, využil jsem jejich ochotu a jejich prostřednictvím poslal do škol dotazníky a následně si je od nich zase převzal. Kromě toho, jsem právě s těmito osobami provedl rozhovory.

4.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvořila skupina studentů z vybraných středních škol. Do každé školy bylo přes prostředníky rozesláno 15 dotazníků. Současně jsem s prostředníky provedl rozhovor, ze kterého jsem se snažil zjistit maximum údajů o sportovním kurzu. Výběr prostředníků probíhal pomocí databáze žáků mé autoškoly, kteří právě v probíhajícím nebo loňském školním roce absolvovali sportovní kurzy na dotyčných školách. Současně byli tak laskaví, že

mi dotazníky doručili i zpět ke zpracování. Celkem tedy bylo rozesláno 92 dotazníků, z nichž se vrátilo 75. Návratnost dotazníků byla 82%. Jedna škola odmítla dotazníky vyplnit a z jedné se mi nepodařilo znovu navázat kontakt s prostředníkem.

Průzkum byl proveden na těchto školách:

- **Střední odborná škola a Střední odborné učiliště** (Jičínská 762, Mladá Boleslav) – škola nabízející studijní obory s maturitou (Technické Lyceum, Veřejnosprávní činnost), učební obory s výučním listem (autoelektrikář, mechanik, elektrikář, truhlář, operátor skladování a zedník), nástavbové studium (podnikání)
- **Osmileté Gymnázium** (Palackého 191/1, Mladá Boleslav) – škola založena roku 1990, v testech znalostí studentů na předních příčkách, humanitní, přírodní, počítačové a jazykové zaměření
- **Gymnázium Dr. Josefa Pekaře** (Palackého 211/3, Mladá Boleslav) – přírodovědné, humanitní a matematicko – počítačové zaměření
- **HERMÉS MB s.r.o. – Střední škola podnikatelská** (Laurinova 1049, Mladá Boleslav) – soukromá škola nabízející tyto studijní obory: informační a komunikační technologie, reklama a marketing, cestovní ruch
- **Obchodní akademie** – (T.G. Masaryka 14, Mladá Boleslav) – škola nabízí programy v oborech ekonomika a podnikání a ekonomické lyceum
- **Střední odborné učiliště strojírenské, Škoda Auto a.s.** (areál Škoda Auto a.s.) – maturitní obory: provoz a ekonomika dopravy, mechanik elektronik, seřizovač, mechanik strojů a zařízení a elektrotechnik učební obory: nástrojař, zámečnick, automechanik, obráběč kovů, klempíř, autoelektrikář, elektrikář, lakýrník
- **MAJA s.r.o. – Střední soukromá škola** (Viničná 463, Mladá Boleslav)

4.3 Analýza dat

Data z rozhovoru byly nejprve interpretovány v původní formě a posléze rozebrány v diskusi a hodnocení. Rovněž byly porovnávány s výsledky vyplývajícími z údajů z dotazníků.

Údaje z dotazníků byly analyzovány pomocí čárkovací metody, tzn. u škálovacích otázek byl zjištěn počet jednotlivých bodových ohodnocení. Ten pak byl zanesen do grafu individuálně pro každou školu. U otázek s otevřenou odpovědí byly tyto vypsány ve výsledkové části. K lepší a přehlednější interpretaci dat formou tabulek a grafů byl použit software Microsoft Word 2007 a jeho doplňky.

Platnost neboli validita získaných dat zcela závisela na přístupu dotazovaných osob během zpracovávání dotazníků a rozhovoru. Tyto údaje tvořily velkou část dat použitých v tomto výzkumu. Podle Chrásky (2007) jsme pomocí anonymních dotazníků měli získat pravdivější údaje od dotazovaných osob, na druhé straně to mohlo svádět k neodpovědnému vyplňování či dokonce recesi. V rozhovorech jsme předpokládali téměř naprostou upřímnost.

5 VÝSLEDKY

5.1 Analýza sportovního kurzu osmiletého gymnázia

5.1.1 Popis kurzu na základě rozhovoru

- termín kurzu: září 2011
- místo: kemp u Máchova jezera
- ubytování: chatky
- doprava: na jízdních kolech (40 km), kdo nechtěl nebo nemohl, jel s pedagogickým dozorem autem. Jednalo se o 5 lidí (holky)
- počet studentů: 60 (2 třídy)
- cena kurzu: kolem 3000,- Kč

Výtah z rozhovoru se studentkou Zlatou H.:

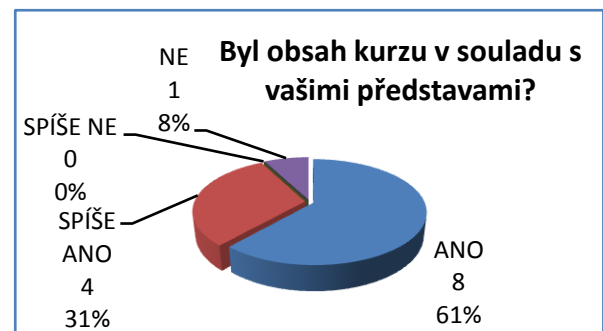
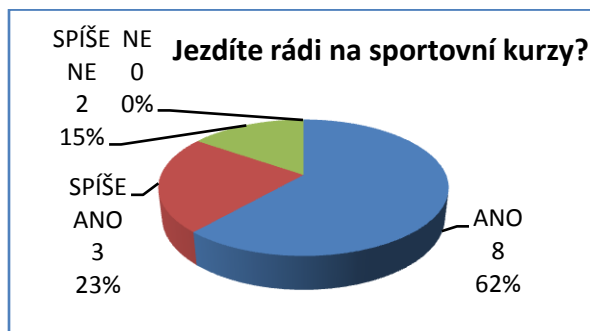
„Na sportovní kurz jsme jeli na kolech. Měli jsme zakázaná silniční kola. Pět holčáků se nechtělo nebo se na něco vymluvily a jely s učiteli autem. Vyjžděli jsme na kolech od školy v počtu asi 60 lidí + 5 učitelů. Tři studenti nejeli vůbec. Uvedli jako důvod finanční zátěž, ale spíš se jim nechtělo sportovat. Tihle zrovna nepatří mezi sportovce. Po příjezdu na místo jsme se rozdělili do tří skupin. Podle toho, kdo jak se cítil tak šel buď ke slabým, středním nebo silným sportovcům. Početně to bylo 10:40:10. Program kurzu se skládal z jednoho celodenního výletu na kolech (asi 90 km) a ze dvou polodenních výletů. Jeden den byl sportovní turnaj ve družstvech, která se losovala. Disciplíny turnaje byly: volejbal, ringo a stolní tenis. Učitelé vytvořili svůj vlastní tým a vyhráli. Další den jsme měli možnost se celý den koupat v Máchově jezeře a koho to nebavilo, tak šel do chatky a dělal si co chtěl. Co se týče jiných aktivit, tak jsme byli na houbách a cestou jsme hráli stopovanou, no a poslední večer byl táborák, kde jsme si opékali burty. Denní program začínal budíčkem v 8:00 a večer jsme neměli stanovenou večeři. V noci nás nikdo nehlídal. Většina stejně spala. Alkohol a kouření bylo zakázané, nicméně občas to jedno pivo po výletě nikdo neřešil. Jídlo jsme měli 3 krát denně, ale nebyli jsme s ním moc spokojeni. Naštěstí to jistil nedaleký Lidl. Za celou dobu se stal jeden úraz a to cestou zpátky jedna holka nedobrzdila a narazila do holky před ní a poranila si koleno a musela být odvezena autem na ošetření do nemocnice. Celkově si nemyslím, že by s přípravou kurzu měli učitelé moc práce. Co já vím, tak už několik let se jezdí stále na to samé místo a i program je stále stejný. A kdybych se měla rozhodnout pro

jedno nebo dvě slova, která by charakterizovala celý kurz, tak volím luxusní ubytování. V každé chatce bylo topení, takže jsme tam měli furt 30°C.“

5.1.2 Analýza dat z dotazníků účastníků kurzu

počet rozdaných dotazníků: 15

počet navrácených dotazníků: 13

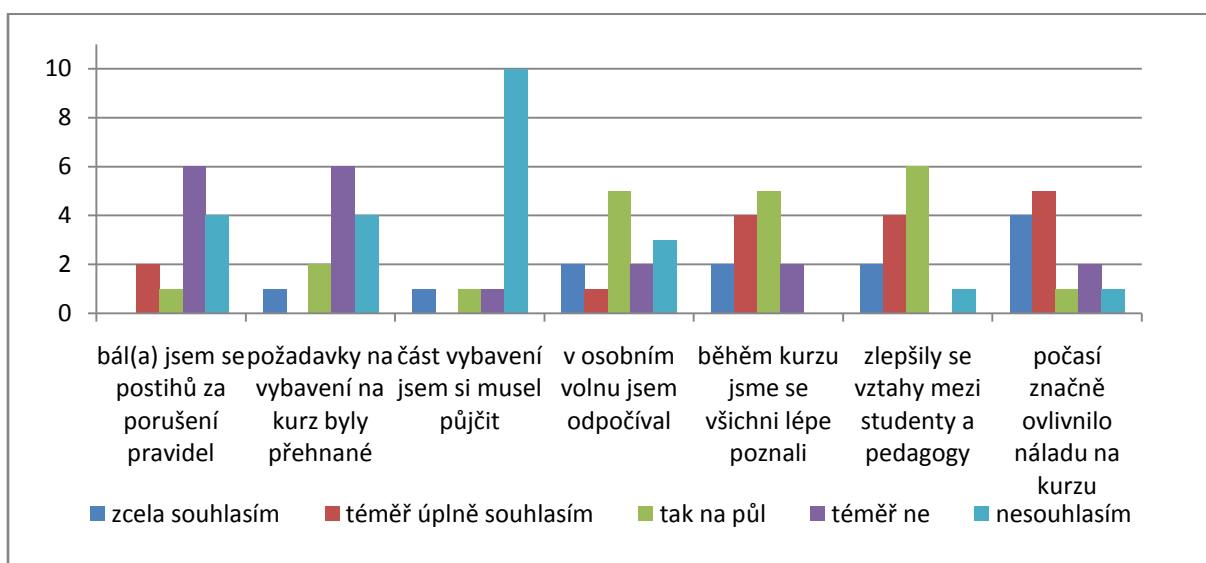
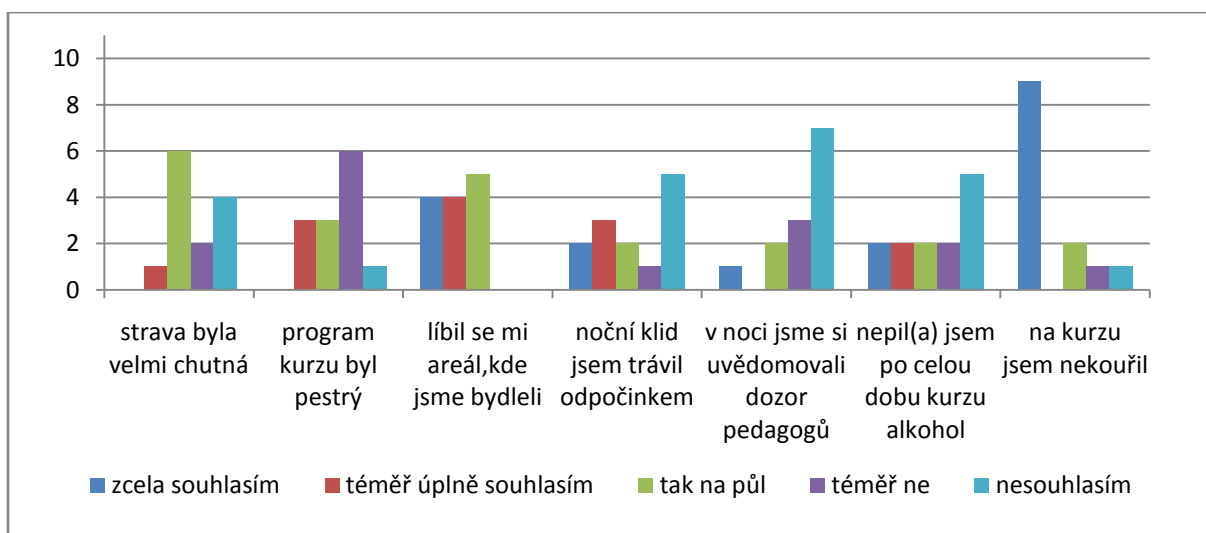
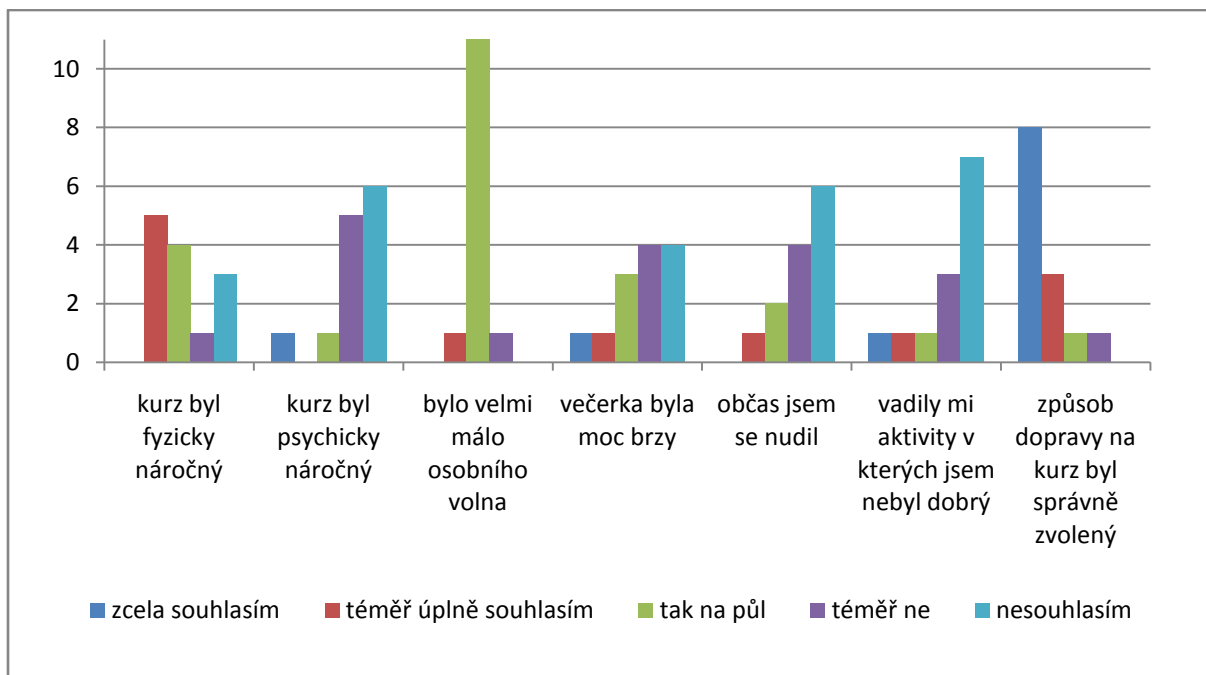

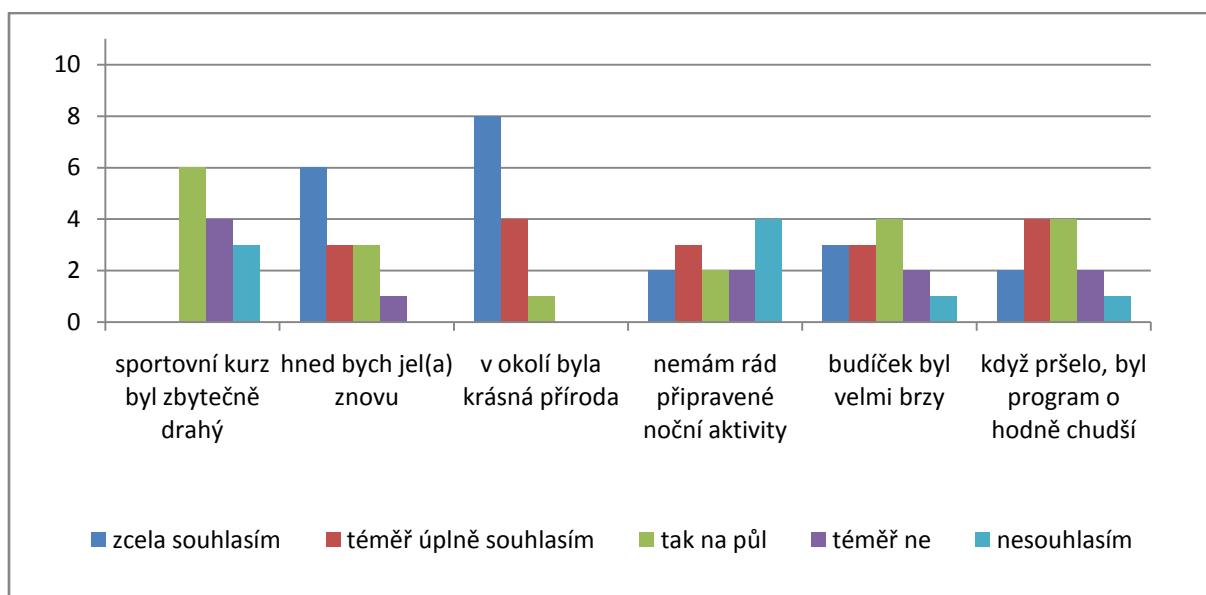
Uvedená slova, která vystihují absolvovaný kurz:

dobrá, fajnové, rozpad kola na 2 části, legrace, zábava, sportovní kurz

Uvedené faktory, které negativně ovlivnily sportovní kurz:

chladné počasí (4x), Vyšohlid (pozn.: učitel TV) (2x), nic (3x), moje kolo stále brzdilo, úraz při cyklovýletu, nedomyšlené plánování tras, když učitelé přišli na to, že někdo pije alkohol

Nejoblíbenější aktivity z kurzu uváděné studenty:

plavání, fotbal, házená, cyklistika, beach volejbal, táborák, minigolf, curling, stolní tenis, přehazovaná, petanque, stopovaná, výlety, bang (?)

Nejméně oblíbené aktivity z kurzu:

běh, výlety, spaní, opékání buřtů, večerka, vstávání, cyklistika, počítání přítomných, stravování

Který zážitek byl pro studenty nejnepříjemnější?

vstávání, chladné počasí, prohra v Bangách, dlouhé turistické výpravy, strava, balení věcí

Který zážitek zůstane studentům pravděpodobně „vrytý“ v paměti do konce života?

Když se Guenovi rozpadlo kolo, Tonda a jeho kolo, stopovaná, celodenní výlet na kole, otloukánek, karetní hra v době volna, výlet na Bezděz

Co by studenti změnili na kurzu, kdyby byli v roli pedagogů?

více volnosti pro studenty, organizaci aktivit, zavedl bych toppless párty, zavedl bych více druhů sportovních aktivit, vyměnil bych některé pedagogy, méně cyklistiky a výletů, pestřejší program, méně procházek a více volného času

5.1.3 Rozbor a diskuse

Za velmi nešťastné považuji způsob rozdělení do skupin na cyklistické vyjíždky. Studenti by měli být vedeni ke vzájemné kooperaci slabších se silnějšími a motivovat se navzájem. Dát možnost takové volby některým nespportujícím lidem je dle mého názoru demotivující a účel takové akce se vytrácí. Jedinou vidinou při tomto způsobu rozdělení za strany pedagogů, je dopřát těm lepším sportovcům větší míru sportovního vyžití a ty slabší zbytečně nezatěžovat. Program kurzu rozhodně nelze označit jako pestrý. Pedagogové si značně ulehčili práci a diktovali program z minulých let, který nikoho nijak zvlášť „neoslňuje“. Velmi omezený výběr sportovních her. I v dotaznících několik studentů uvedlo mezi zápory kurzu právě pestrost aktivit. Absolutně nevhodný přístup na sportovním kurzu bych popsal výstižnou větou – „Když tě to nebaví – dělej si co chceš“. Celodenní koupaní bez jiného programu je zcela nevhodné navíc s možností volby, jestli se student bude válet u rybníka nebo půjde na chatku. Nudný a zbytečný den sportovního kurzu. Zcela bez smysluplné náplně. Zde je obrovský prostor pro využití her se zapojením vodního prostředí, které by s malými přestávkami naplnili bohatě dopolední i odpolední program. Bohužel nestalo se. Využití přírodního prostředí pouze ve formě stopované při sbírání hub, je také nevyhovující a táborovým ohněm bez programu to pedagogický sbor příliš také nenapravil. Z dotazníků jasně vyplývá, že studenti považovali okolní přírodu za velmi krásnou a tady byli ochuzeni o možnost seznámit se s přírodními prvky a zažít netradiční hry a disciplíny. Mezi klady kurzu by určitě patřilo vytvoření učitelského týmu, který soutěžil proti studentům ve sportovních hrách. To je dobrá cesta k prohloubení vztahů mezi studenty a pedagogy. Samozřejmě daly by se najít i lepší způsoby, jak včlenit pedagogy mezi studentské týmy, ale i takto zvolená forma je vhodná. Vzhledem k tomu, že na těchto typech škol se předpokládá vyšší úroveň studentů, byl zvolen přiměřený přístup, co se týče nočního klidu a podobně. Studenti sami od sebe dodržovali kázeň a i bez dozoru pedagogů byli schopni se chovat slušně a kultivovaně.

Shrnutí kurzu – klady a zápory

- + **vytvořený tým učitelů**
- + **zvolená forma přístupu ke studentům**
- + **doprava na kurz**

- **pestrost aktivit**
- **využití přírodního prostředí**
- **část kurzu zcela bez programu**

Subjektivní hodnocení kurzu

známka: 3

5.2 Analýza sportovního kurzu - nejmenovaná odborná škola v MB

*pozn.: Bohužel, u této školy byla téměř nulová spolupráce. Rozhovor probíhal velmi neochotně ze strany studentky a možnost předání dotazníků spolužákům byla rázně zamítnuta s tím, že pár lidí už to u nich zkoušelo a nikdo nic nevyplnil. Nakonec se podařilo alespoň pár informací získat. **Název školy byl vynechán záměrně.** Z informací a z následné diskuse by pověst a celkový statut školy mohl být vážným způsobem ohrožen.*

5.2.1 Popis kurzu na základě rozhovoru

- termín kurzu: červen 2010
- místo: rekreační areál u Máchova jezera
- ubytování: chatky
- doprava: objednaným autobusem s přívěsem pro jízdní kola
- počet studentů: asi 60 (3 třídy)
- cena kurzu: ?

Výtah z rozhovoru se studentkou V.S.:

*Na sportovní kurz jsme odjízděli v pondělí okolo 8:00 od školy objednaným autobusem. Jelo s námi celkem 5 učitelů. Už před odjezdem jsme si mohli zvolit, jestli budeme patřit do skupiny turistů, nebo cyklistů. Nakonec to bylo tak na dvě poloviny, takže kolo mělo asi jenom 30 lidí. Já jsem byla mezi cyklisty, takže jsem absolvovala jeden celodenní výlet do Svijan. **Na otázku, jestli cestou něco zajímavého poznali, popřípadě, co dělali v cíli ve Svijanech, přišla nečekaná odpověď nebo spíše řečnická otázka – Co asi jsme mohli dělat ve***

*Svijanském pivovaru??... Kromě celodenního výletu jsme měli ještě asi dva polodenní, kde trasy měřily okolo 15 km. Jinak jsme občas měli organizovaný program, který se skládal ze softbalu, volejbalu, fotbalu, ježdění na lodičkách a orientačního běhu. Týmy jsme si vybírali sami a učitelé měli také svůj tým. Celkově ten kurz byl volnější. Učitelé nám jeden den připravili lana na slaňování, ale tam šel jenom ten, kdo chtěl. Průměrně jsme měli dvě hodiny volna dopoledne, 2 hodiny odpoledne a po večeri už jsme si dělali, co jsme chtěli. Alkohol byl zakázaný a kouření taky. **Opět přišla nečekaná odpověď na dotaz ohledně programu po večeri** – Po večeri jsme pili s učiteli. Ono to sice bylo zakázaný, ale jenom od některých. Takže s těma mladšíma jsme popíjeli. Večerku jsme měli kolem 23:00, ale nikdo to moc neřešil. Pokud přišlo, tak jsme měli nepovinný program ve společenské místnosti, který se skládal ze stolních her, jako člověče-nezlob se atd. Takže kdo chtěl, tak byl tam a zbytek byl roztroušený po chatkách. Měli jsme přidělené služby na úklid a kvůli budíčku. Jako hlavní účel tohoto kurzu bych uvedla zábavu a poznání pedagogů. Mezi sebou jsme se ani nijak víc nepoznali. Učitelé rozhodně moc práce s přípravou a organizací kurzu neměli. Ale bylo to celkem dobrý.“*

5.2.2 Diskuse

Samotný rozhovor bohužel už naznačil úroveň sportovního kurzu a dle mého názoru i úroveň celé školy. Program kurzu nedomyšlený a odbylý. Neochota studentů vyplnit dotazníky je pravděpodobně důsledkem přístupu pedagogů směrem ke studentům. Pokud na sportovním kurzu si někdo dovolí nechat studenty dělat, co chtějí oni sami, protože organizovaný program naplní celkový čas asi ze 30 %, nelze tento kurz hodnotit jinak, než absolutně nevyhovující. Odstrašující příkladem se pak stává večerní program v podobě „píjáčkových“ sezení s pedagogy, kteří jdou proti zákazu svých kolegů a místo aktivit se věnují činnosti na hranici trestních činů. Spočítal jsem si věk dotazované studentky v době sportovního kurzu a rozhodně se zde nedá hovořit o plnoletosti. Vzhledem k tomu, že dnes žijeme v pohodlné době, nikdo nemůže čekat, že student střední školy, který má možnost volby, zda se zúčastnit „připraveného“ programu nebo provozovat nějakou vlastní aktivitu (nebo spíše nedělat nic), se rozhodne právě pro kurzovní program. Dost často v rozhovoru zaznělo, „kdo chtěl, tak se zúčastnil...“ a to je obrovský omyl pedagogů. Absolutně chybí motivace ze strany pedagogů. Celý kurz působí, jako společný výlet partičky kamarádů do kempu u jezera, bez nějakého dalšího

hlubšího významu. Celodenní výlet na kolech s kulturně-poznávací činností v podání této školy se transformoval do ochutnávky Svijanského piva. Nejenom byl tedy porušen vnitřní řád školy (a znovu podotýkám nejen ze strany studentů), ale rovněž byl dle mého názoru hrubě porušen zákon 361/2000 Sb., kdy i cyklista je považován za řidiče, tudíž se i na něj vztahují paragrafy o řízení pod vlivem alkoholu, za což je nejen pokuta, ale opět se jedinec takovýmto jednáním může dopouštět trestného činu. To vše pod dozorem pedagogů. Výčet aktivit je velmi skromný. Trošku překvapující jsou povinné rozcvičky, které do tohoto stylu vedení kurzu příliš nezapadají. Jediný přínos kurzu spatřuje studentka v zábavě a v lepším poznání mladších pedagogů. Takový kurz je lepší zrušit. Místo vytváření osobností zde dochází k deformaci charakterů. Nasměrovat studenty střední školy právě tímto směrem není správné. Těžko bych hledal v této skupině jedince, který by mi řekl, že na kurzu získal lepší vztah k přírodě, k ekologii a že se změnil jeho pohled na svět.

Shrnutí kurzu – klady a zápory

- + rozcvičky
- osobní volno bylo náplní velké části kurzu
- část pedagogů podporovala požívání alkoholu
- výčet aktivit velice skromný
- jízda na kole pod vlivem alkoholu
- nepřipravený program

Subjektivní hodnocení kurzu

známka: 5 !

5.3 Analýza sportovního kurzu Gymnázia Dr. Josefa Pekaře

5.3.1 Popis kurzu na základě rozhovoru

- termín kurzu: září 2011
- místo: rekreační areál Lites Borovice
- ubytování: ubytovna
- doprava: hromadně na kolech
- počet studentů: 4 třídy (okolo 100 lidí)
- cena kurzu: kolem 3000,- Kč

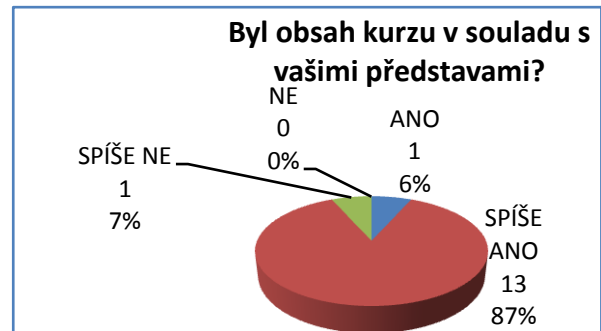
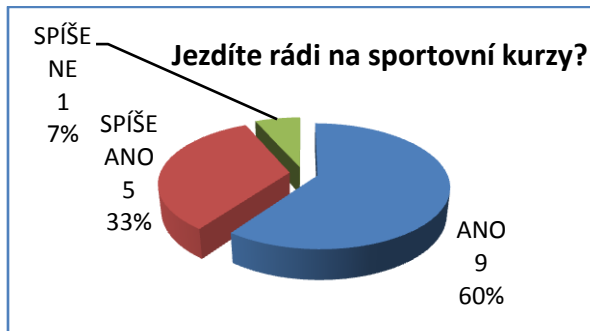
Výtah z rozhovoru se studentem Patrikem K.:

„Na kurz jsme odjížděli v pondělí ráno v osm hodin hromadně od školy v počtu asi 100 lidí. Asi 7 lidí nemělo kolo, tak jeli mikrobusem a pár lidí nejelo vůbec, tak byli spojeni se třetím ročníkem. Typ kola nebyl důležitý. Mohli jsme mít jakékoliv. Trasa vedla po vedlejších silnicích a měřila okolo 25 km. Na kurzu jsme bydleli v ubytovně. Jídlo jsme měli 3x denně, večeře byla v 19:00. Hlad jsme neměli, protože v areálu byl otevřený kiosek. Kouření jsme měli zakázáno a alkohol taky. Pokud jsme měli potvrzení od rodičů, mohli jsme si na kole dojet nakoupit i mimo areál. Program kurzu se skládal z jednoho celodenního výletu, sportovních her, orientačního běhu, triatlonu, jednoduchých lanových překážek, powerjogy a jednou v noci jsme měli promítání filmu z horolezeckého prostředí, kde účinkoval jeden náš profesor. Většinou jsme byli ve skupinkách po šesti lidech, které jsme si vybírali sami. Určitě si myslím, že to bylo lepší, než kdybychom se k sobě losovali, protože takhle jsme byli spolu všichni, co spolu kamarádili. V těch skupinkách jsme pak například soutěžili, kdo ujede za nejdelší časový úsek 5 metrů na kole. V triatlonu jsme soutěžili jednotlivě a v orientačním běhu ve dvojicích. Po celou dobu kurzu se nám počítaly body za jednotlivé soutěže a na konci se vše sečetlo a vítěz dostal diplom a čokoládu. Za celou dobu se stal jeden úraz na nízké lanové překážce, kdy si jedna holka způsobila tříštivou zlomeninu nohy. Sice jsme se navzájem jistili, ale tomuhle pravděpodobně nešlo zabránit. Taky se na nás přijel podívat ředitel. Myslím si, že učitelé s přípravou kurzu moc práce neměli. Každý rok se jezdí na to samé místo a asi i program je totožný. Význam kurzu bych viděl hlavně v odreagování od školy a uvolnění atmosféry. Po sportovní stránce to asi přineslo užitek pouze těm, co v běžném životě nesportují.“

5.3.2 Analýza dat z dotazníků účastníků kurzu

počet rozdaných dotazníků: 15

počet navrácených dotazníků: 15

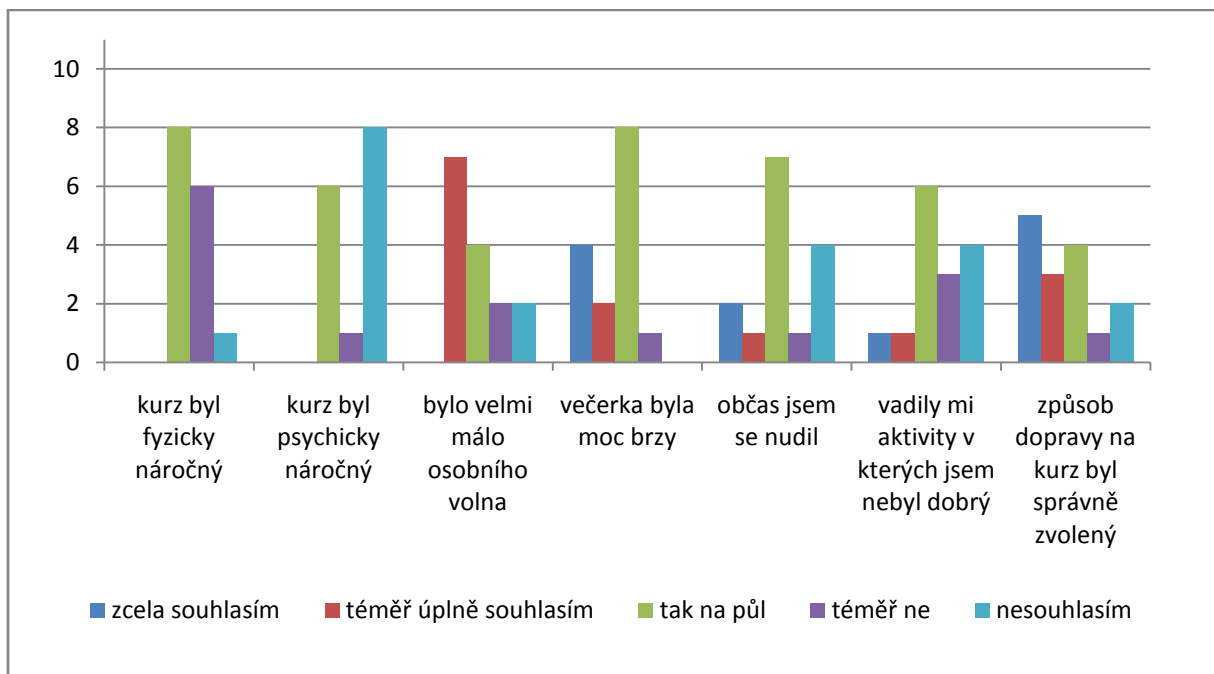

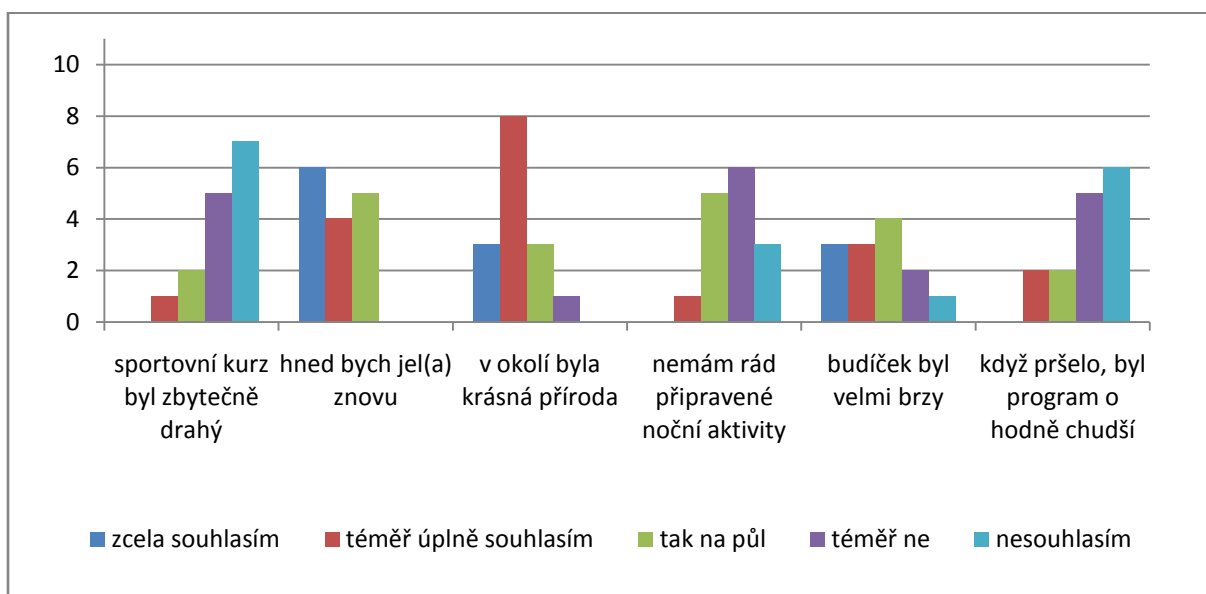
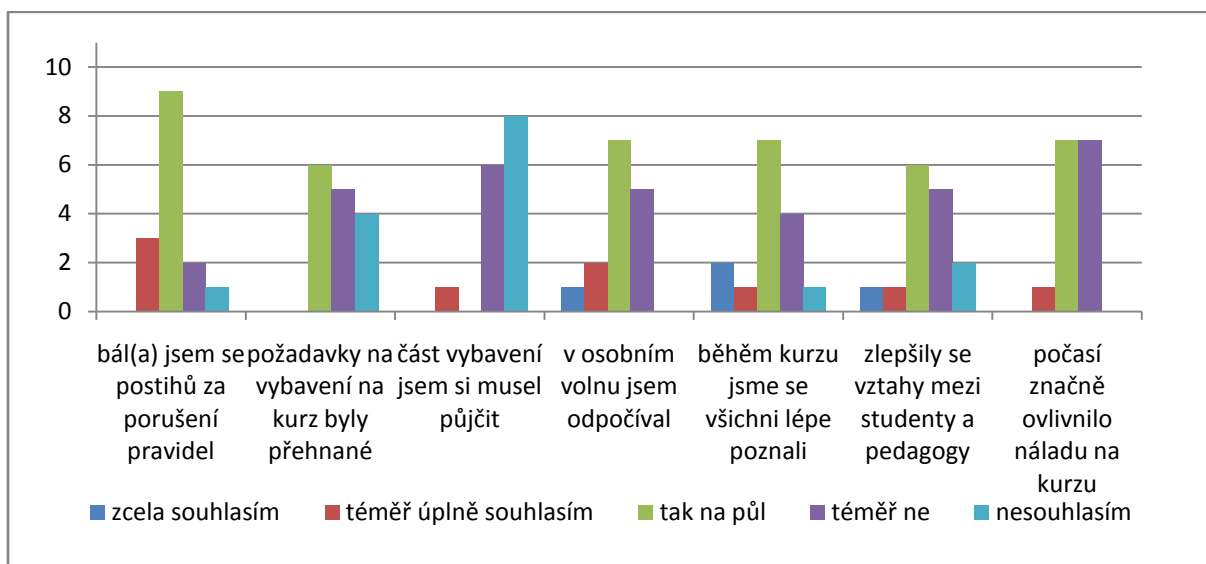
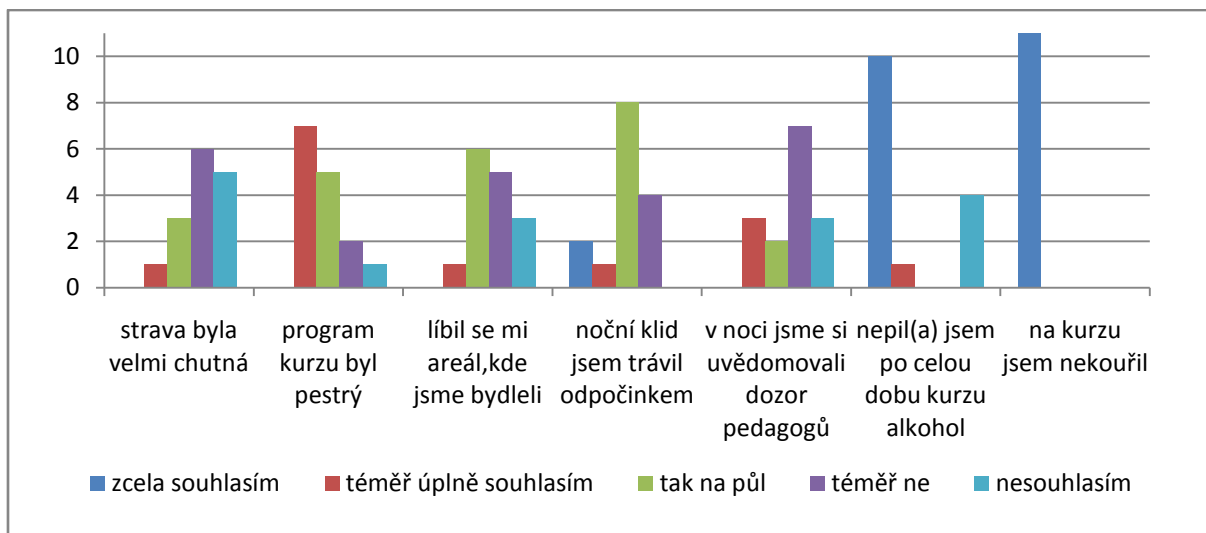
Uvedená slova, která vystihují absolvovaný kurz:

sport, zážitky, legrace, zábava

Uvedené faktory, které negativně ovlivnily sportovní kurz:

nepoživatelná strava, úraz, časová omezenost některých programů, studené počasí, nemoc

Nejoblíbenější aktivity z kurzu uváděné studenty:

softbal, cyklistika, lanové překážky, orientační běh, triatlon, horolezecká stěna, plavání, jóga, volejbal, ping pong

Nejméně oblíbené aktivity z kurzu:

triatlon, plavání, cyklistika, běh, uklízení, čekání na jídlo, orientační běh, lanové překážky, jóga, baseball, lezení na stěně,

Který zážitek byl pro studenty nejnepříjemnější?

jízda na kole do kopce (soutěž)-4x, angína, jídelna, návštěva ředitele, místní špagety

Který zážitek zůstane studentům pravděpodobně „vrytý“ v paměti do konce života?

strava, orientační běh, zlomená ruka, nakládání zavazadel do autobusu, úraz spolužačky – 3x

Co by studenti změnili na kurzu, kdyby byli v roli pedagogů?

více aktivit ve večerních hodinách – 5x, společný táborák, prodloužil bych sportovní kurz, přidal bych míčové a kolektivní hry

Aktivity, které studenti postrádali:

vybíjená, pěší túra, paintball, basketbal, výlet na lodi, výlet na horském kole v terénu, frisbee

5.3.3 Diskuse

Perfektní spolupráce se studenty předznamenala i jeden z nejlepších kurzů v rámci testovaných škol. Samozřejmě i na tomto lze nalézt plno negativ, ale rozhodně je zde vidět maličko odlišný přístup pedagogů a podle reakcí studentů je zde velká spokojenost s průběhem kurzu a jeho programem. Velmi pozitivní hodnocení získává tento kurz za jízdu zručnosti na kolech, za orientační běh, za lanové překážky, ale i za nevšední powerjógu a další aktivity, které nejsou zcela charakteristické pro běžné sportovní kurzy. Při výčtu oblíbených a neoblíbených aktivit u studentů, jsou tyto množiny téměř totožné, z čehož vyplývá, že každému se líbí něco jiného, ale nakonec si studenti odnesli zážitky z každé aktivity. Za velmi chytré považují průběžné bodování jednotlivých disciplín a jejich sčítání, méně povedené je už ale rozdělení studentů do skupinek. Nechal bych zcela na náhodě

utvoření budoucích týmů. Tím pádem je velká šance, že se poznají i studenti, kteří se do té doby spolu nebavili nebo o sobě nic nevěděli. Zde bych rozhodně zvolil cestu bez možnosti výběru. I když pedagogové dle rozhovoru neměli příliš starostí s přípravou a organizací kurzu, tak bych s tím úplně nesouhlasil. Samozřejmě jako u většiny testovaných škol se jezdí každý rok na to samé místo s podobným programem, ale vzhledem k aktivitám, které museli učitelé pro studenty připravit, neměli zcela jednoduchý úkol. Škoda, že nepřipravili studentům nějakou noční bojovou hru. Jak vyplývá z dotazníku, žáci by celkem uvítali noční aktivitu. Na druhou stranu s pestrostí aktivit byla mezi studenty spokojenost. Vyskytla se zde vzácná shoda, co se týče kouření. Ani jeden z dotazovaných studentů po celou dobu kurzu nekouřil. Bohužel ani u tohoto kurzu se nijak významně nezlepšily vztahy mezi studenty. Ani jejich vztah k pedagogům se neposunul nikam dále.

Shrnutí kurzu – klady a zápory

- + **zařazení nevšedních aktivit**
- + **průběžné sčítání bodů za disciplíny**
- + **doprava na kurz**

- **rozdělení do skupin**
- **chybí aktivity na zlepšení vzájemných vztahů, poznání přírody**

Subjektivní hodnocení kurzu

známka: 2

5.4 Analýza sportovního kurzu SOU ŠKODA

5.4.1 Popis kurzu na základě rozhovoru

- termín kurzu: září 2011
- místo: rekreační areál Sloup v Čechách
- ubytování: chatky
- doprava: objednaným autobusem, přistaveným ke škole
- počet studentů: 50-60 (pouze chlapci)
- cena kurzu: kolem 1200,- Kč

Výtah z rozhovoru se studentem Tomášem V.:

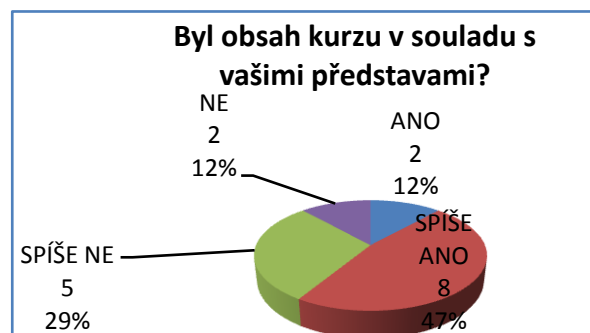
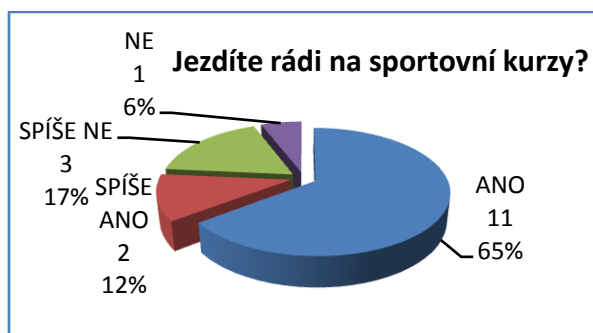
„Na sportovní kurz jsme odjížděli v 8:00 ráno od školy objednaným autobusem. Asi za hodinu jsme byli na místě, kde jsme se rozdělili do chatiček buď po 5 nebo 12 lidech. Byly jsme tam dvě třídy, takže většinou jsme se snažili být tak nějak ta třída u sebe. Kromě chatiček byla v areálu ještě budova jídelny a sociální zařízení. Denní program začínal v 7:30 rozcvíčkou u rybníka. Budiček měla na starost služba, která byla určena předchozí večer. Během rozcvíčky se mohli dobrovolníci vykoupat v rybníce. Bohužel při jednom z koupání došlo k hrozný události. Jeden spolužák byl neukázněný a s rozběhem skočil do vody, narazil hlavou do dna a musel pro něj přiletět vrtulník. Má trvalé následky a skončil na vozičku. Podle mě jediná chyba, která se tam stala, byla v jeho neukázněnosti. Učitelé za to nemohli. Taky když se řešilo odškodnění, dostal peníze pouze od pojišťovny a od školy nic. Po rozcvíčke jsme měli od 8:00 snídani a pak dopolední program. Oběd byl ve dvanáct, pak jsme měli do 14:00 polední klid, kde většina byla na chatkách a dělali jsme si, co jsme chtěli, no a potom až do 18:00 (večeře) byl odpolední program. Jídlo tedy bylo třikrát denně. Hlad jsme neměli, protože jsme se dostatečně zásobovali z nedalekého občůdku. Aktivitu, které jsme provozovali, byly občas docela drsný. Například jsme běhali 3 km na čas. No a jinak jsme jezdili na trekových kolech, které jsme si půjčili na místě včetně helem, běhali jsme ve dvojicích 3 km orientační běh, hráli jsme fotbal, závodili na lodkách, jeden z učitelů nám občas připravil jednoduchou lanovou překážku, hráli jsme stolní tenis a občas jsme hráli proti učitelům nohejbal. Na kolech jsme měli také jeden celodenní výlet, kde jsme ujeli okolo 50 km a stavovali jsme se v nějakých podzemních štolách. Jinak jsme občas měli drobnější vyjíždky kolem 10-15km. Pokud přšelo, měli jsme volno a byli jsme zalezlí na chatkách a většinou poslouchali hudbu z notebooků nebo hráli karty. Naštěstí to bylo jenom jeden den.

Na většinu aktivit jsme byli rozděleni do dvou skupin podle tříd a pokud se něco dělalo ve dvojicích, tak jsme se losovali. Po celou dobu kurzu se jednotlivcům započítávali body za všechny soutěže, včetně bodování úklidu na chatkách a na konci se vyhlásil vítěz a ten dostal nějaké sladkosti. Závěrečný večer jsme museli do lesa na dřevo a připravit táborák. U táboráku jsme žádný program neměli, pouze kdo chtěl tak si upekl buřty a mohl tak být déle vzhůru a ti ostatní měli večerku jako každý den ve 22:00. V noci nás chodili učitelé kontrolovat. Každý musel být na své chatce a ve své posteli. Alkohol byl přísně zakázaný, nikdo jsme si s sebou nic nevezli. Pokud by u nás objevili láhev alkoholu, tak by to znamenalo okamžité vyloučení z kurzu. Takže maximálně si někdo občas rychle dal v krámku jedno lahvové pivo. Kouření nám povolili pouze na jednom vyhrazeném místě. Podle mě neměli učitelé moc práce s přípravou. Každý rok se jezdí na to samé místo a program zůstává asi taky stejný.“

5.4.2 Analýza dat z dotazníků účastníků kurzu

počet rozdaných dotazníků: 17

počet navrácených dotazníků: 17

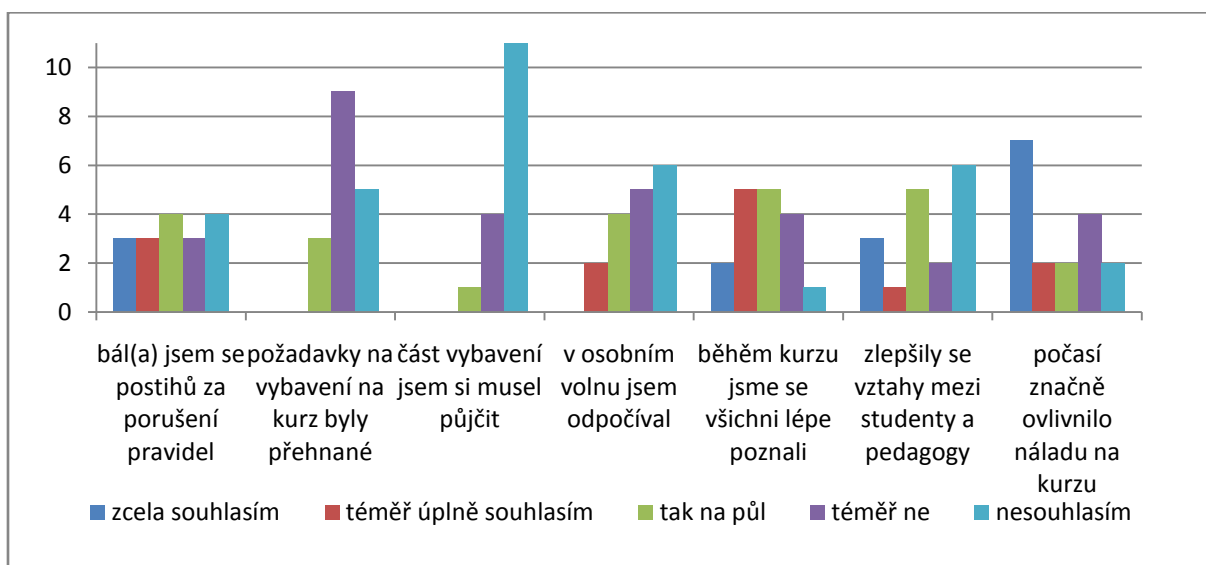
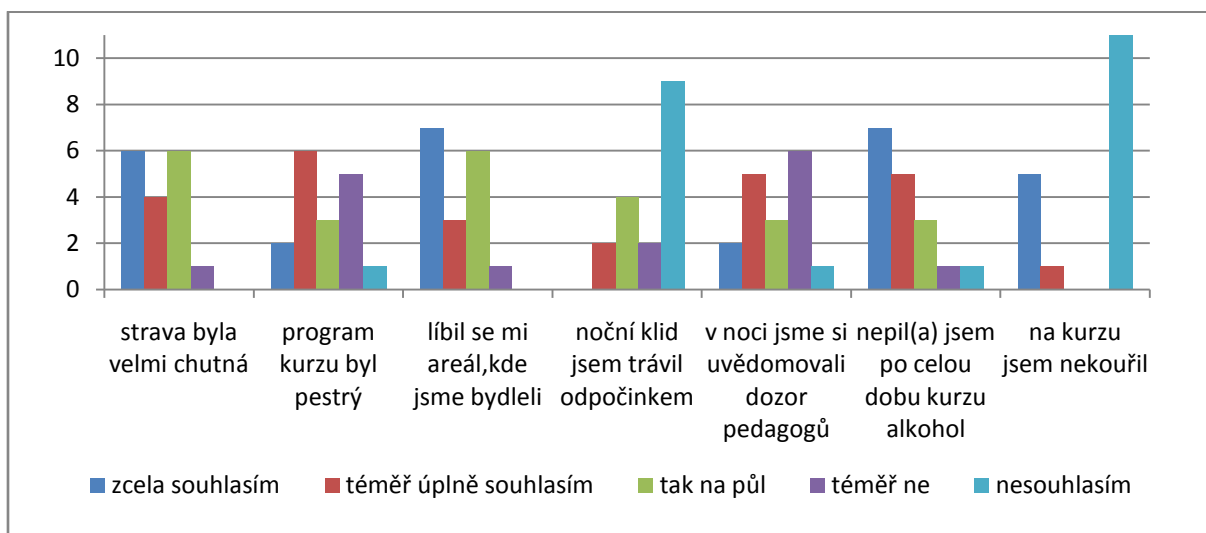
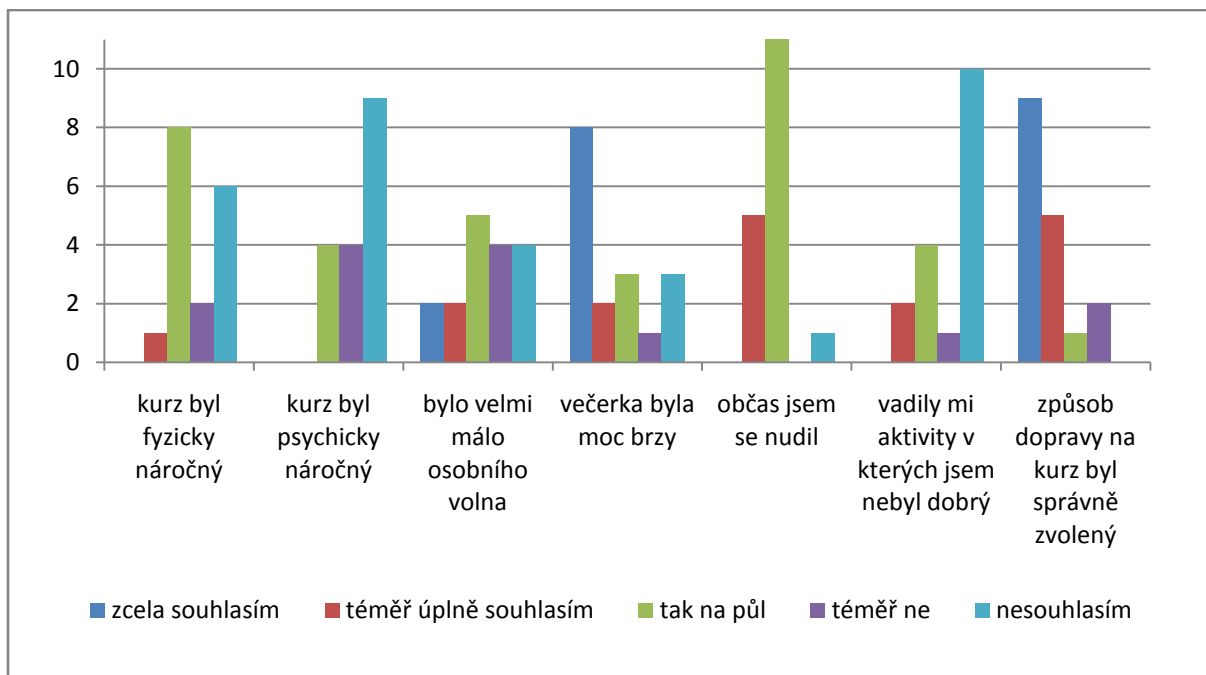

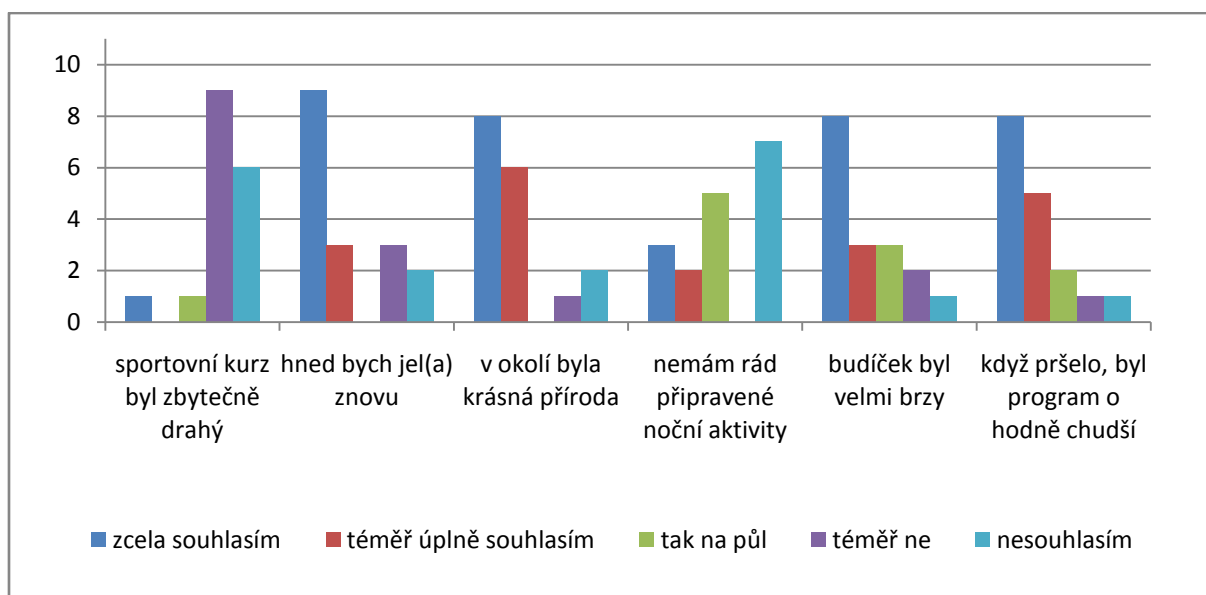
Uvedená slova, která vystihují absolvovaný kurz:

pecka, dobré, ušlo to, v pohodě, zábava, volnost, sporták, neopakovatelný zážitek, rozcvička, dalo se.....

Uvedené faktory, které negativně ovlivnily sportovní kurz:

úraz (9x), počasí (3x), večerka (3x), ožralej vedoucí

Nejoblíbenější aktivity z kurzu uváděné studenty:

Kung-fu, fotbal, vodácký víceboj, nohejbal, kouření, jízda na kole, volejbal, střelba, orientační běh,

Nejméně oblíbené aktivity z kurzu:

turistika, rozcvička, vytrvalostní běh, kánoe, biatlon, vstávání, lezení, chození po laně, ping-pong

Který zážitek byl pro studenty nejnepříjemnější?

turistika, zranění spolužáka (mnohokrát), ztracení naušnice, turistika

Který zážitek zůstane studentům pravděpodobně „vrytý“ v paměti do konce života?

vodácký víceboj (5x), úraz spolužáka, orientační běh

Co by studenti změnili na kurzu, kdyby byli v roli pedagogů?

posunul bych večerku, budíček později, povolit alkohol nad 18 let, zrušil bych turistiku, více disciplín při aktivitách

5.4.3 Diskuse

Sportovní kurz jednoznačně poznamenaný vážným úrazem studenta při skákání do vody. Dotyčný si bude asi do konce života připomínat tuto školní akci, po které navždy zůstal upoutaný na invalidní vozík. Dle získaných informací tomu ze strany pedagogů skutečně nešlo zabránit a způsobila to pouze jeho náhlá neukázněnost. Na druhou stranu je zarážející, že v odpovědích studentů na otázku, co nejvíce negativně ovlivnilo celý kurz, se vyskytlo mnoho odpovědí jiných než právě tento úraz (počasí atd.). Můj odhad, že tuto událost bude mít v odpovědích 100% dotazovaných, se v tomto případě nepotvrdila.

Podle rozhovoru lze tento typ kurzu označit jako klasický dětský tábor s pohodlnějšími vedoucími. Například z grafu lze vyčíst, že v době špatného počasí nebyl program prakticky žádný a studenti byli vydáni napospas své vlastní iniciativě, která prý nebyla příliš intenzivní. Nechat svěřené žáky celý den na chatkách, aby poslouchali hudbu nebo hráli hry na noteboocích je zásadní omyl takového kurzu. Každý pedagog nebo programový tvůrce by měl mít zásobu aktivit pro případ, že by deštivé počasí vydrželo celý týden. Naštěstí pro tyto studenty přišlo pouze jediný den, takže jejich subjektivní hodnocení nedopadlo zase tak špatně. Vzhledem k pohodlné době studentům vyhovuje, že se nemusí dopravovat na kurz vlastními silami, ale rádi se svezli přistaveným autobusem. Provozované aktivity alespoň z malinké části využili okolní přírodní prostředí a to zejména při vodáckém víceboji, který vyzdvihovala v odpovědích velká část studentů. Osvědčená klasika - kolo, turistika, míčové hry opět nebyla doplněna o jakékoliv jiné netradiční aktivity v přírodě. Jedna nízká lanová překážka je dost málo na to, kolik možností se v takovém areálu a jeho okolí naskýtá. I to je možná příčinou, proč studenti nemají pocit, že by se mezi sebou lépe poznali, nebo že by se zlepšily vztahy s jejich učiteli.

Celkově by se tento kurz dal shrnout asi následovně. Pedagogové si uvědomovali, že na kluky z „učňáku“ je třeba maličko přísnější metr. Za alkohol hrozilo okamžité vyloučení z kurzu, večerka musela být striktně dodržována a některé aktivity (např. 3km na čas s hromadným startem) mi nepříjdou vhodné na sportovní kurz.

Shrnutí kurzu – klady a zápory

- + **vodácký víceboj**
- + **pokus o lanové překážky**
- **žádný program v případě nepříznivého počasí**

- málo aktivit odlišných od sportovních her
- doprava objednaným autobusem místo využití jízdních kol

Subjektivní hodnocení kurzu

známka: 3

5.5 Analýza sportovního kurzu Obchodní akademie

5.5.1 Popis kurzu na základě rozhovoru

- termín kurzu: květen 2011
- místo: rekreační areál Drhlény (součástí tenisové hřiště, plavecký bazén)
- ubytování: chatky pro 4 osoby
- doprava: na jízdních kolech, objednaný autobus vezl věci a ty, co nemohli na kole
- počet studentů: okolo 100 (4 třídy)
- cena kurzu: 2000,- Kč

Výtah z rozhovoru se slečnou Lucií Ř.:

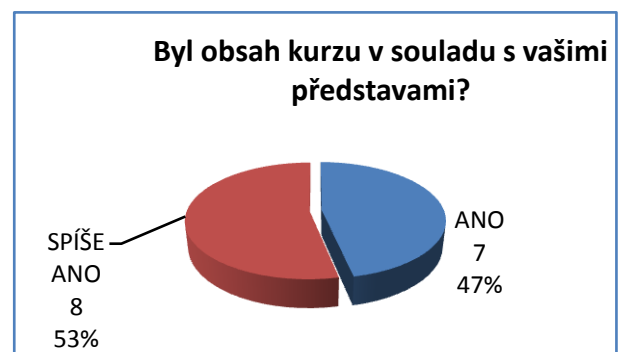
„Na sportovní kurz jsme odjžděli v pondělí ráno v 8:00 na kolech. Autobus nám vezl věci a také studenty, kteří třeba ze zdravotních důvodů nemohli jet na kole. Každý jsme museli mít s sebou náhradní duši a potvrzení o seřízení kola. Nemuselo to být ze servisu, stačilo prohlášení od rodičů. Trasa do areálu měřila asi 25 km. Program kurzu spočíval hlavně v tom, že během týdne jsme každý den nacvičovali různé sportovní hry a pak ten závěrečný den jsme v týmech soutěžili proti sobě. Takže jsme byli na začátku kurzu rozděleni do 8 skupin. Každá třída na dvě poloviny. Bohužel jsme si skupiny nemohli zvolit. V těchto týmech jsme trénovali volejbal, ringo, fotbal, tenis, ping-pong a plavání. To plavání si trénoval každý sám dobrovolně v místním plaveckém bazénu. No a ten poslední den se udělal turnaj a vítězný tým vyhrál nějaké drobnosti. Každý den měla jedna skupina službu. Ta měla na starost buzení, úklid o jídle a zprostředkování informací o programu od učitelů směrem k ostatním studentům. Měli jsme jeden celodenní výlet na kolech, který měl asi 30 km. Cestou jsme nikde nestavěli, akorát na zmrzlinu. Ten výlet -to bylo asi nejnáročnější na fyzickou z celého kurzu. A

taky jsme běhali jednou orientační běh. Nejprve jsme si pěšky prošli terén závodu a pak jsme běželi na ostro. V noci žádný program nebyl. Občas nás chodili učitelé kontrolovat, jestli je každý na své chatce a ve své posteli. Žádný kázeňský problém se neobjevil. Pouze za námi jednou přijeli spolužáci z jiného ročníku, opili se tam a trošku to narušili. Z nás nikdo nepil ani nekouřil. Jídlo jsme měli třikrát denně a celkem se to dalo jíst. Myslím, že během kurzu se hodně zlepšily vztahy mezi spolužáky a taky jsme tam měli možnost poznat učitele, kteří nás třeba normálně na žádný předmět ve škole nemají. Poslední večer jsme si připravili táborák, kde jsme si opékali buřty. Trošku jsme zpívali, ale jiný program nebyl. Asi...ne určitě bych jela znovu. Bylo to dobrý. “

5.5.2 Analýza dat z dotazníků účastníků kurzu

počet rozdaných dotazníků: 15

počet navrácených dotazníků: 15

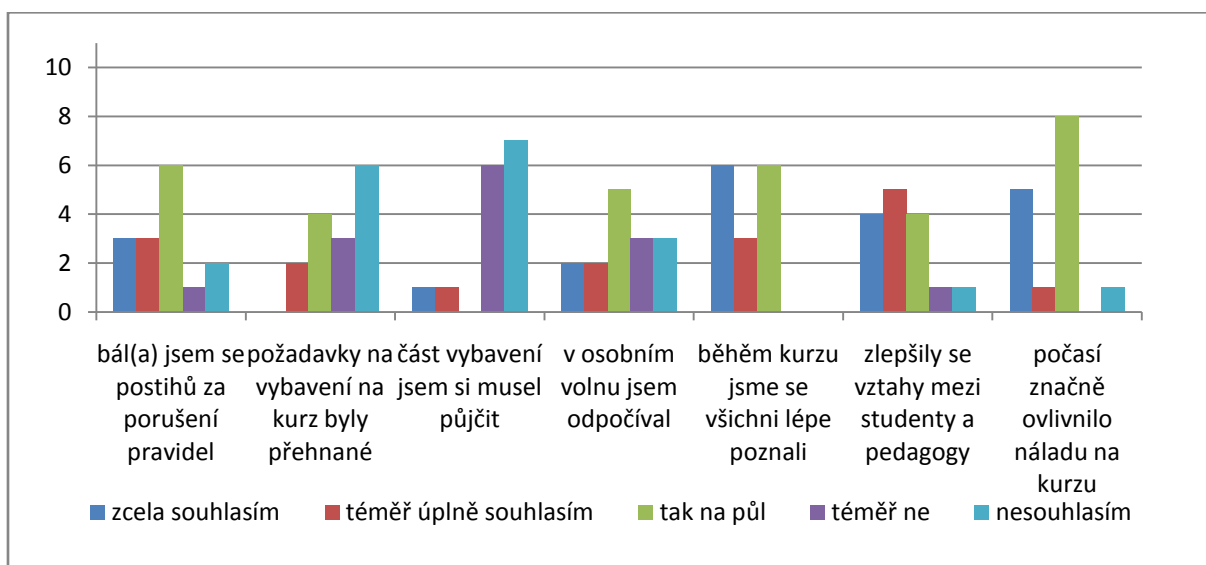
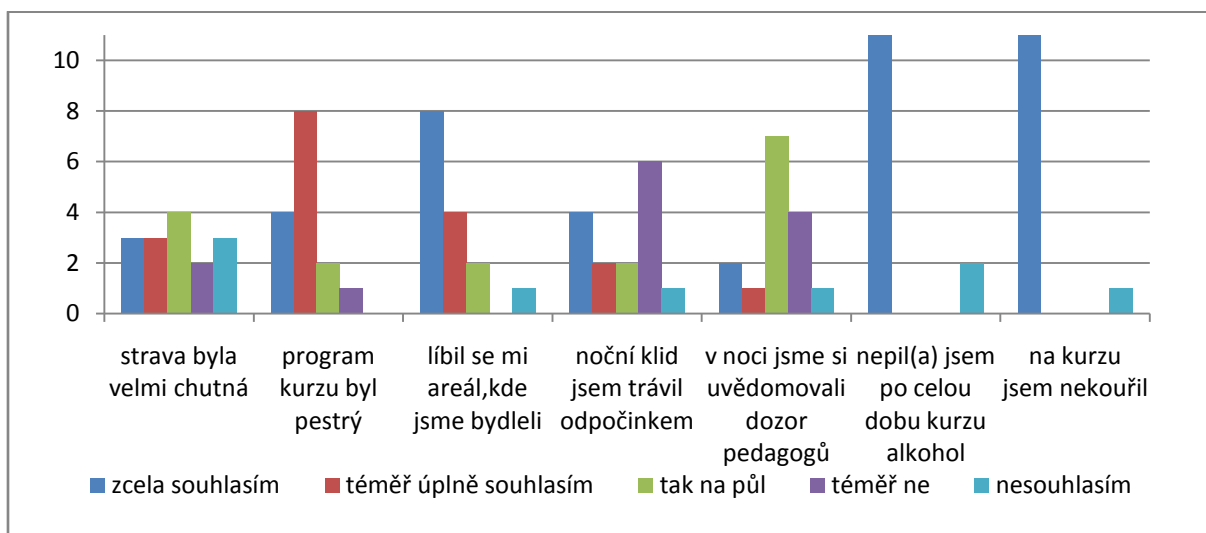
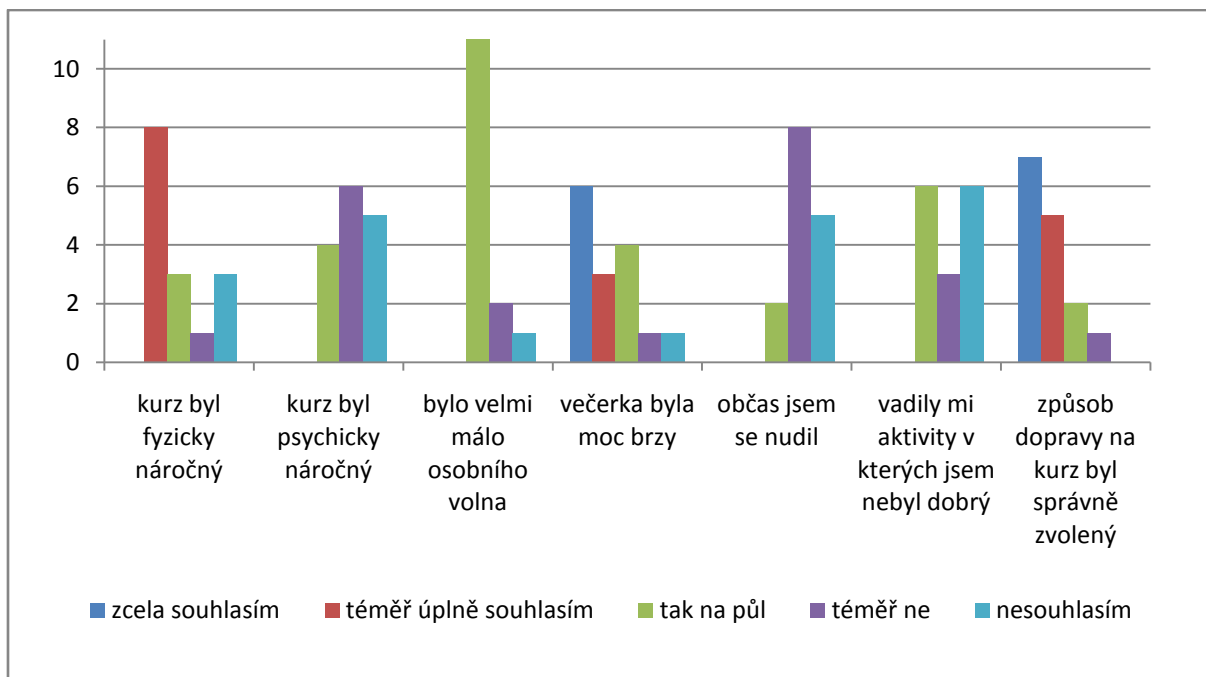

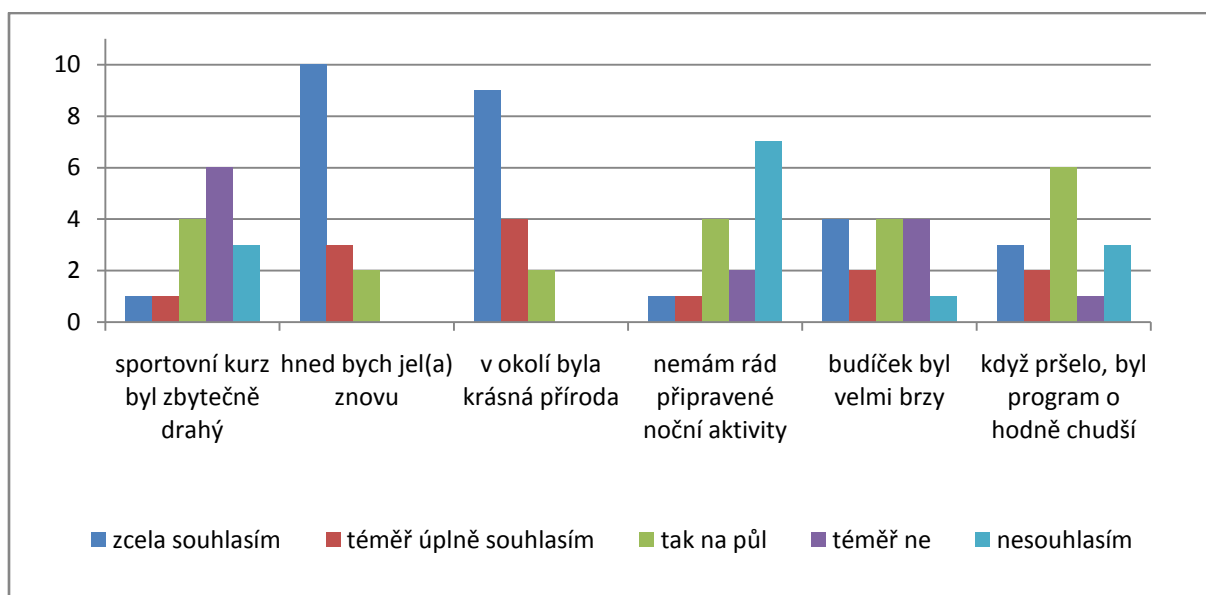
Uvedená slova, která vystihují absolvovaný kurz:

paráda, výborný, nezapomenutelné, sranda, kalba, zábava, pohoda, námaha

Uvedené faktory, které negativně ovlivnily sportovní kurz:

počasí (5x), úchylové, kteří nám klepali na chatku, nezvaní hosté, málo osobního volna, odjezd Adély do Francie, úrazy, rozbité kolo cestou na kurz

Nejoblíbenější aktivity z kurzu uváděné studenty:

šipky, plavání, tenis, přehazovaná, bangáč, kolo, běh, spánek, frisbee, volejbal, tenis, softbal, ringo

Nejméně oblíbené aktivity z kurzu:

běh, fotbal, túry, softbal, frisbee, kolo, volejbal, ringo

Který zážitek byl pro studenty nejnepříjemnější?

jízda na kole, jídlo, závody v plavání, návštěva nezvaných hostů, úchylové za chatkou, budíček, špatné počasí

Který zážitek zůstane studentům pravděpodobně „vrytý“ v paměti do konce života?

běh po lese, klepání na okno v noci, nečekaná návštěva, kamarádi,

Co by studenti změnili na kurzu, kdyby byli v roli pedagogů?

přístup ke studentům, prodloužil bych večerku a ranní vstávání, lepší kontrola – v době, kdy nám cizí kluci lezli do chatky, tak bili všichni učitelé v jedné chatce

Kterými aktivitami by studenti doplnili program kurzu?

florbal, in-line bruslení, projížďka na koni, stezka odvahy, basket, stopovaná,

5.5.3 Rozbor a diskuse

Tento sportovní kurz je velice úzce zaměřen pouze na zdokonalování ve sportovních hrách. V podstatě studenti trávili týden tréninkem jednotlivých disciplín a na konci týdne to završili turnajem. Zcela chybí jiné aktivity s využitím přírody, teambuilding, eko-aktivity atd... Kromě orientačního běhu se program tohoto kurzu dá opět realizovat i okolo školní budovy. Prostředí, které se nabízelo, zůstalo nevyužito. Celodenní výlet na kole, jehož trasa měří 30 km je bohužel obrazem fyzické kondice dnešní středoškolské mládeže. Dle poskytnutých údajů se mnoha lidem právě tento výlet zdál velmi fyzicky náročný. Opět zde chybí alespoň jeden „zapálený“ pedagog, který by si dal tu práci a připravil studentům nevšední hry a soutěže, které by měly určitě hlubší význam, než přehazování kroužku v ringu. U táboráku je nevyužitý prostor pro „komorní stmelení“ kolektivu. I obyčejné vyprávění školních historek by maličko změnilo pojetí táborového ohně. Minimálně dva studenti z dotazovaných by uvítali noční bojovou hru. Na druhou stranu se v dotaznících ukázalo, že program na sebe plynule navazoval a nevznikaly žádná „hluchá“ místa, kdy se studenti nudili a co se týče pestrosti aktivit se studenti vyjádřili celkem také celkem kladně.

Shrnutí kurzu – klady a zápory

- + **navazující program**
- + **doprava na kurz**
- **většina aktivit zaměřena pouze na zdokonalování ve sportovních hrách**
- **nevyužití přírodního prostředí**
- **velmi krátký celodenní výlet na kolech (a bez kulturně-poznávací činnosti)**

Subjektivní hodnocení kurzu

známka: 2-

5.6 Analýza sportovního kurzu soukromé školy Hermes

5.6.1 Popis kurzu na základě rozhovoru

- termín kurzu: červen 2011
- místo: rekreační areál Borovice
- ubytování: chatky pro 4 osoby
- doprava: autobusem, běžným linkovým spojem s přestupem
- počet studentů: 25
- cena kurzu: 1500,- Kč

Výtah z rozhovoru se studentem Patrikem G.:

„Na sportovní kurz jezdíme se školou každý rok. Máme to tak trošku za odměnu. Letos nejely asi čtyři holky, protože se jim nechtělo a 2 studenti propadali, tak taky nemohli jet s námi. My jsme na Hermesu taková jedna velká rodina. Loni jsme jeli autobusem do Borovice. Je to tam moc pěkný. Přímo v areálu je tělocvična, bazén, lezecká stěna a hřiště na různé sporty. My jsme byli rozděleni do skupinek po pěti lidech. V těchto skupinkách jsme se snažili získat během kurzu co nejvíce bodů z různých her a soutěží. Na konci kurzu se pak body sečetly a vyhlásil se vítězný tým. Dva učitelé, kteří jeli s námi, pro nás připravovali stále nějaké aktivity. Nevzpomínám si přesně už, o co šlo, ale bylo tam něco s kartičkami na stromech a my jsme je museli přiřazovat k předmětům v lese, nebo jsme jedním úderem zatloukali hřebíky, navlékali jsme korálky, provlékali jsme provaz skrz co nejvíce kusů oblečení, co jsme měli na sobě a plno dalších soutěží, ale opravdu si na ně asi nevzpomenu. Z těch klasických činností jsme hráli fotbal, baseball, lezli jsme na horolezecké stěně, hráli ping-pong, basketbal, chodili jsme plavat a jednou jsme se byli koupat na nedalekém koupališti. Taky jsme jednou běželi orientační běh, ale jenom po areálu. Jedno dopoledne jsme si udělali pěší výlet do Mnichova Hradiště a zpátky. To bylo asi 15 km. Co se týče úrazů, tak se žádný vážný nestal. Jenom pár problémů s kotníky při sportovních hrách. Po večeri jsme měli povolené nějaké to pivo. Všem už nám bylo 18, tak jsme občas poseděli i s učiteli a vyprávěli různé příhody. Kouřit jsme také mohli. Ráno byl v půl deváté budíček a okolo půl desáté snídaně. V noci žádný program nebyl. Do půlnoci jsme poseděli a pak jsme šli všichni spát. Pokud před den pršelo, tak bychom byli v tělocvičně nebo v bazénu, ale my máme štěstí na počasí, takže celou dobu svítilo sluníčko. No a na konci kurzu jsme si udělali táborák, zpívali jsme a opékali buřty. Z kurzu byl jeden student vyloučen. Opil se a bez dovolení vylezl na horolezeckou stěnu. Ale jinak vše proběhlo

v klidu a utvořila se tam mezi námi všemi dobrá parta. Před kurzem jsme se zdržovali ve skupinkách a během kurzu se všechny ty skupinky spojily. I s učiteli jsme se perfektně sblížili. V tom vidím hlavní význam takového kurzu. A jako další bych uvedl perfektní relax a odměna za prospěch ve škole.“

5.6.2 Analýza dat z dotazníků účastníků kurzu

Bohužel, nepodařilo se mi znovu zkontaktovat prostředníka, s kterým jsem prováděl rozhovor a který mi přislíbil, že mi vyplněné dotazníky doručí zpět. Rozbor a diskuse je tedy založena pouze na údajích z rozhovoru a předpokládáme, že názory dalších 25 studentů budou podobné.

5.6.3 Rozbor a diskuse

Sportovní kurz maličko vybočující z řady analyzovaných. Už při rozhovoru se studentem bylo zřejmé, že zde se nejedná o klasický vztah student – pedagog, ale je třeba se řídit větou, která při společném dialogu se studentem zazněla z jeho úst – „my jsme tady všichni jedna velká rodina“. Pohodový přístup bez jakéhokoliv „násilí“ ze strany učitelů. Kurz je považován jako odměna a je i tak brán ze strany studentů. I zde se vyskytl problém s alkoholem, ale v tomto případě bych to zase až tak razantně neodsuzoval a bral bych v potaz lidský přístup učitelů. Jedná se o skupinu dospělých lidí, která (bohužel až na jednoho jedince) tím, že získala důvěru svých pedagogů, cítí odpovědnost za své chování, takže nevidím problém ve večerním posezení s učiteli u jednoho stolu se střídmým požíváním alkoholických nápojů. Samozřejmě to není v souladu se školním řádem, ale dobrý pedagog by měl poznat, kdy může maličko „vybočit“ a nevystavit sebe ani ostatní nějakým problémům. Výhodou této školy je její velikost. Všichni se dobře znají a vypadá to, že zde existuje velice kompaktní kolektiv. Aktivity zcela v pořádku. Uvedené soutěže a hry poukazují na opravdový zájem učitelů o zprostředkování nevšedních zážitků studentům. Jsou také velice dobře hodnoceni za přípravu programu. Je chválena promyšlenost aktivit a chuť tvořit něco nového. Průběžné sčítání bodů za jednotlivé soutěže je výborným motivujícím prvkem. Tato škola je pro mě překvapením. Při pohledu na pokařující skupinky studentů před školou jsem netušil, že za zdmi tohoto

školního zařízení jsou dobří pedagogové, kteří dokážou připravit pro studenty velmi zajímavý sportovní kurz a jsou pak jimi následně odměněni výborným přístupem.

Shrnutí kurzu – klady a zápory

- + **zajímavý, pestrý a nevšední program**
- + **aktivita a tvořivost učitelů**
- + **přístup studentů**
- + **soutěž po celou dobu trvání kurzu**
- + **celková uvolněnost a nenásilnost kurzu**
- **chybí noční aktivita**

Subjektivní hodnocení kurzu

známka: 1-

5.7 Analýza sportovního kurzu SSŠ MAJA

5.7.1 Popis kurzu na základě rozhovoru

- termín kurzu: květen 2011
- místo: rekreační areál Lites - Borovice
- ubytování: ubytovna
- doprava: objednaným autobusem, přistaveným ke škole
- počet studentů: 60 (4 třídy – kadeřnice, kosmetičky, sociálně- správní činnost, předškolní a mimoškolní pedagogika)
- cena kurzu: 2500,- Kč

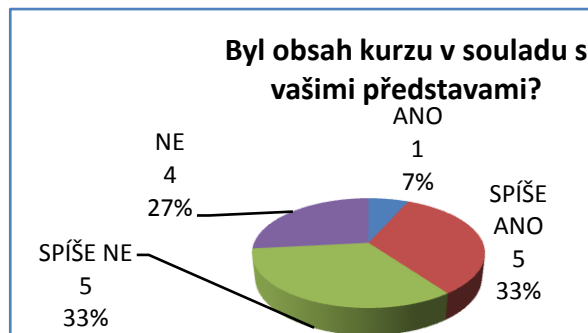
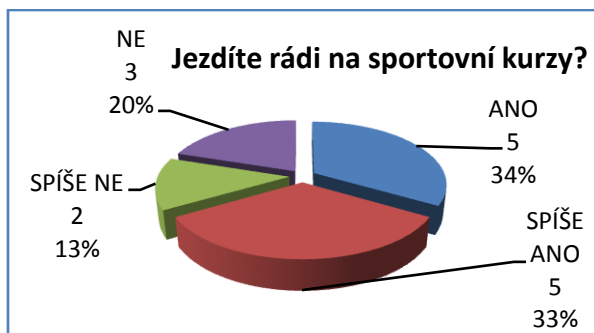
Výtah z rozhovoru se studentkou T. H.:

„Na sportovní kurz jsme odjížděli v pondělí ráno od školy objednaným autobusem. Asi za půl hodiny jsme dorazili na místo do Borovice. Jeli s námi 4 učitelé – většinou naši třídní. Denní program vypadal tak, že jsme měli ráno v 7:30 budíček a jedna skupina šla na rozcvičku a druhá chodila plavat do plaveckého bazénu. To jsme si zvolili hned první den, komu co vyhovuje víc. Po snídani, kterou jsme měli v 8:00, následoval dopolední program, který se skládal každý den z něčeho jiného. Hráli jsme různé hry a soutěže. Například hru Safari. Na stromech byly kartičky s obodovanými zvířaty a my jsme ty body museli sbírat, pak jsme nakupovali zbraně na lovení, pak jsme ty zvířata zase lovili....no už si to přesně ani nepamatuju. Dále jsme hráli hru s azimuty, poskytování první pomoci, něco se šifrováním, pak jsme měli postavit ze špejlí a provázků co nejvyšší věž, měli jsme i souboje v airsoftu, navlékali jsme korálky, udělali jsme si maškarní karneval, lezli jsme na horolezecké stěně, plavali jsme, hráli volejbal, vybíjenou, basket, stolní tenis a taky jsme měli soutěž, kde jsme fotili kytky a ostatní museli poznávat, co to je za druh. Soutěžili jsme ve skupinách podle tříd. Takže vlastně třídy proti sobě. V jednom dni jsme museli absolvovat celodenní výlet. Trasa měřila asi 30 km a jako cíl jsme měli místní pivovar. Tam jsme měli ochutnávku piva, ale bohužel jenom do hrozně malých skleniček. Během kurzu nám docela přálo počasí. Jenom jednou byla bouřka a to prý byla zrovna připravená noční bojová hra, která se nakonec tedy neuskutečnila. Místo toho jsme si během deště promítali film a pak přišla třídní a povídali jsme si. Po večěři už jsme měli osobní volno. V noci byl klid, protože byl každý docela unavený a byl rád, že si může jít lehnout. Nikdo tam alkohol nepil a ani nekouřil. Kázeňské problémy nebyly žádné. Zranění se také nestalo, jenom jedna holka měla alergickou reakci na bodnutí hmyzem. Určitě bych jela znovu. Konečně jsme se poznali i ostatními holkami z jiných oborů. Před tím jsme se s nimi nikdy nebavili, až teď. A taky jsme se docela spřátelili s učiteli. Na konci kurzu obdržel každý účastník diplom, takže nám zbylo i něco na památku. Myslím si, že příprava takového kurzu dala hodně zabrat.“

5.7.2 Analýza dat z dotazníků s účastníky kurzu

počet rozdaných dotazníků: 15

počet navracených dotazníků: 15

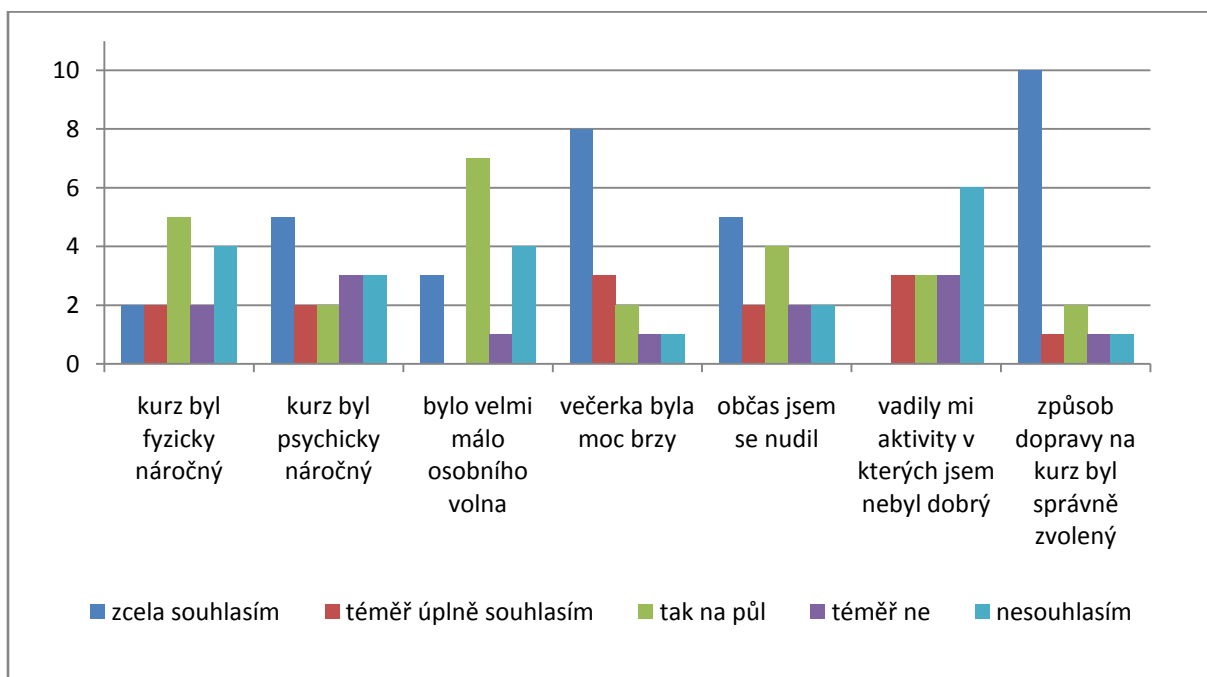

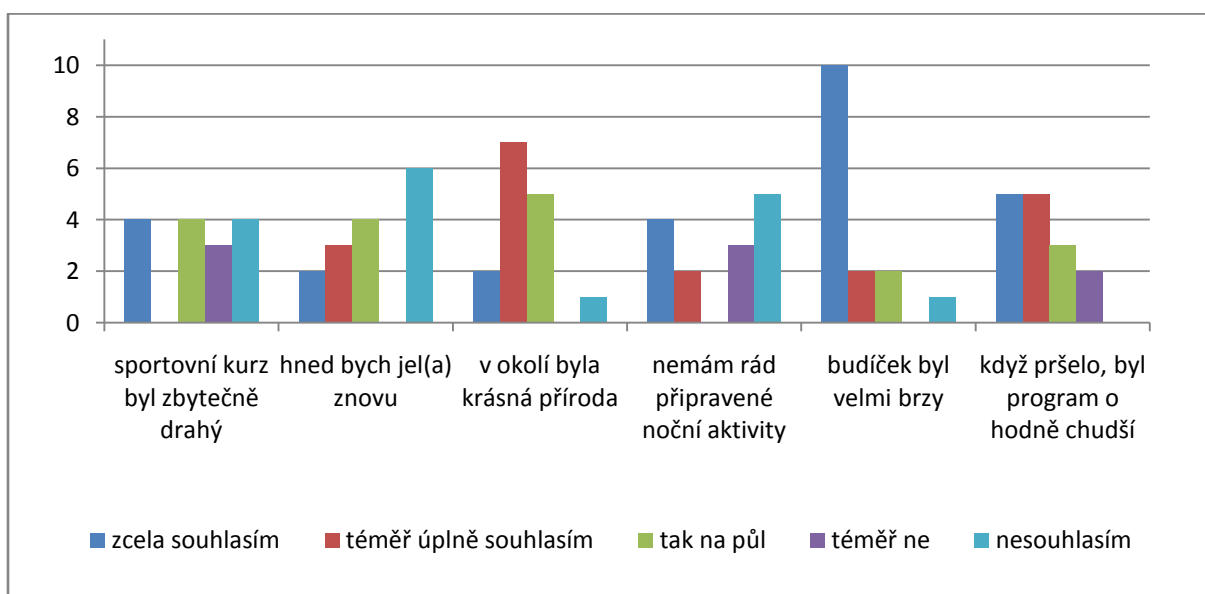
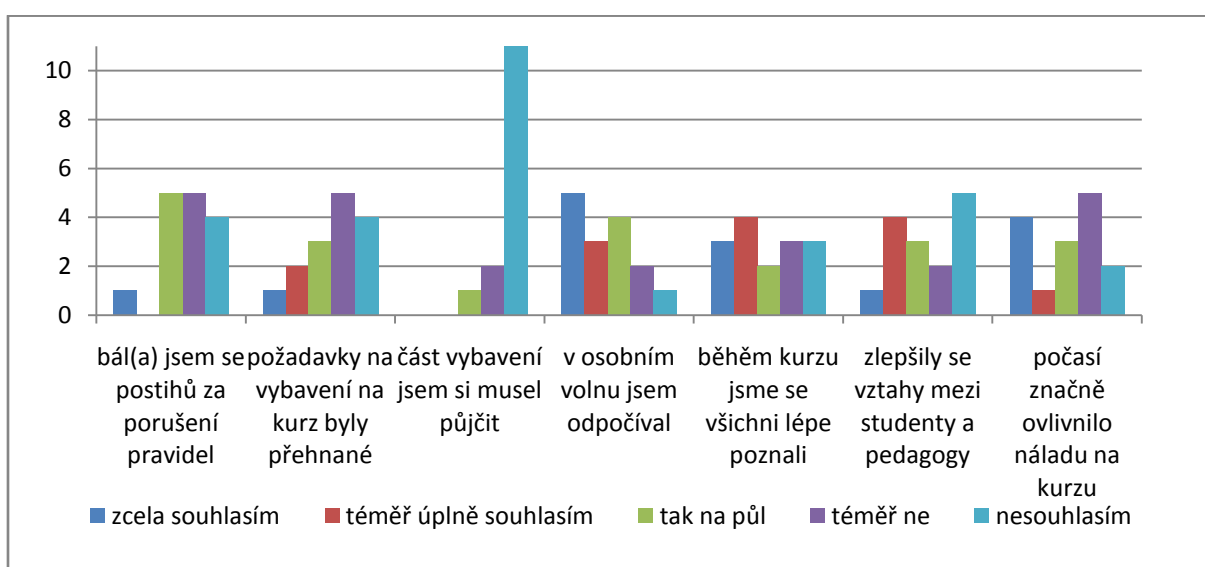
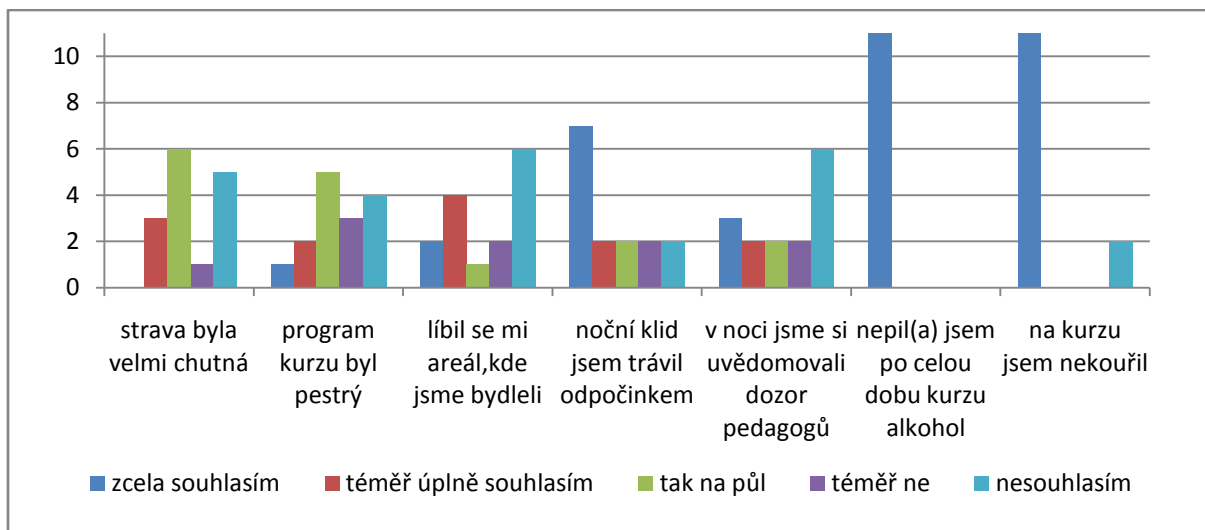
Uvedená slova, která vystihují absolvovaný kurz:

už bych nikdy nejela, práca, kytara, super, vodní bitva, zábava pro učitele, nezorganizovanost, nepřipravený, bomba, podprůměrný, dobrý, fajnový, ušlo to

Uvedené faktory, které negativně ovlivnily sportovní kurz:

zima v noci, hlad, brzy večerka, některé aktivity (3x), hádka učitelů (2x), špatný program, výlet ve 30°C, ubytování (2x), nebyl signál

Nejoblíbenější aktivity z kurzu uváděné studenty:

spánek, odpočinek, plavání, maškarní, míčové hry, basket, střelba, výlet do pivovaru, volejbal, oběd, noční klid, volný čas, safari, přehazovaná, kino, opalování

Nejméně oblíbené aktivity z kurzu:

rozcvička, běh, výlet, povinné aktivity, společenské hry, budíček, safari

Který zážitek byl pro studenty nejnepříjemnější?

hádky na chatě, konec a odjezd domů, výlet, hádky učitelů, diktování vhodné obuvi, nekolektivnost (když jsem nemohla chodit a byla závislá na ostatních), ubytování, strava, koupelny, studená voda při koupání

Který zážitek zůstane studentům pravděpodobně „vrytý“ v paměti do konce života?

tajné kouření, seznámení s novými lidmi, celý kurz, výlet (ale i v tom dobrém smyslu), safari, pes (většina na něj byla alergická), vodní bitva, vtipy učitelů, astmatický záchvat, žádný

Co by studenti změnili na kurzu, kdyby byli v roli pedagogů?

více volnosti, program dne, pozdější večerka, zavést volný pohyb po okolí, vztahy učitelů, více sportovních aktivit, více bych to připravila, výlet přes les a ne po rozpálené silnici, více akčních her

Kterými aktivitami by studenti doplnili program kurzu?

opékání, táborák, zumba, stolní hry, stezka odvahy, vyrábění věcí, tenis, diskotéka

5.7.3 Diskuse

Rozhovor se studentkou byl jako jediný prováděn přímo ve škole a navíc před jednou z pedagožek. Nejprve jsem měl v úmyslu v zájmu objektivity jít někam stranou, abych informace mohl získat pouze „mezi čtyřma očima“, nakonec se ale ukázalo, že studentka neměla potřebu cokoliv skrývat a částečně to bylo přínosné ve smyslu uvědomění si zvláštních vztahů mezi studentem a pedagogem. Tento sportovní kurz bych charakterizoval jedním slovem – konečně. Neušil jsem, že právě v této škole najdu zapáleného učitele, který svým způsobem žije pro akce tohoto typu. Právě učitelka, která byla přítomna rozhovoru se studentkou, byla hlavním organizátorem kurzu a mohl jsem se tak i od ní dozvědět aktuální

problémy při sestavování a pořádání programů pro studenty. Je až obdivuhodné, jakou energii vložila do přípravy a do přesvědčování studentů a studentek, aby se kurzu zúčastnili. Snažila se je motivovat všemi možnými prostředky. S tím jsem se na jiných školách nesešel. Z následné konverzace s ní jsem se dozvěděl, že je všestranná sportovkyně, vedoucí oddílu Pionýr a její kolega je vedoucí ve Skautu. To je skvělá kombinace pro školní sportovní kurz. Z reakcí studentů se dá ale usuzovat, že účast na sportovním kurzu je pro některé otravná a spíše za trest. Z grafů je patrné, že v této škole o toto není většinový zájem a to se dále projevilo i v hodnocení aktivit a náhledu na celý kurz. Z dotazníku jsem měl trochu protichůdné pocity. Jedna skupina byla spokojená a hned by jeli znovu a druhá naopak viděla většinu věcí negativně a byli rádi, když byl kurz u konce. Tady skutečně musí pedagog odvést pořádný kus práce, aby všechny studenty (nebo spíše v tomto případě většinou studentky) přesvědčil o pozitivním přínosu sportovního kurzu. U předchozích škol jsem vždy byl na straně studentů a kritizoval přístup pedagogů, jejich laxnost a nezájem o tvorbu nových programů a příprav soutěží. V tomto případě stojím jednoznačně na straně učitelky, která si dala obrovskou práci s přípravou kurzu. Podle jejich informací nejméně tři měsíce příprav a přemlouvání studentů. Odměnou jí může být spokojenost části jejich svěřenců, a víra, že i u těch ostatních zanechaly aktivity nerasmazatelnou stopu v jejich osobnostech. Náplň kurzu je zcela ojedinělá v porovnání s ostatními středními školami. Netradiční hry, aktivity s ekologickou tematikou, tvůrčí činnosti a plno jiných aktivit dokládají to, že organizátorem není obyčejný tělocvikář, ale člověk, jehož zájmem je především zapůsobit připravenými aktivitami na studenty a probudit v nich ty lepší stránky. Odcházel jsem z této školy nadšený, že jsem v rámci této diplomové práce našel alespoň jeden kurz, který splňuje většinu kritérií vyplývajících z jeho povahy.

Shrnutí kurzu – klady a zápory

- + **aktivity s ekologickou tematikou**
- + **tvůrčí aktivity**
- + **využití přírodního prostředí**
- + **pestrost aktivit**
- + **využití sportovních možností areálu**
- + **diplom za účast**
- **uvedené hádky učitelů**

Subjektivní hodnocení kurzu - známka: 1

6 DISKUSE

Zjistili jsme, že většina studentů jezdí ráda na sportovní kurzy a také jsou spokojeni s průběhem absolvovaných kurzů. Pouze na SŠ MAJA bylo z odpovědí poznat, že zdejší studenti tyto akce nemají příliš v oblibě. Bohužel ale došlo také ke zjištění, že pedagogové si příliš nedělají starosti s přípravou programů. Kromě jedné školy jezdí všichni ostatní každý rok na to samé místo s velmi podobným programem. Pět ze sedmi škol má zahrnutou v programu cykloturistiku. Co se týče dopravy, tak tři školy využívají jízdních kol a jedou se studenty po vlastní ose, jedna škola jezdí vlakem a zbytek objednává autobus. Studenti považují tyto způsoby spíše za vhodné. Co je ale s výsledků této práce velmi patrné, jsou rozdíly mezi státními a soukromými středními školami. Kurzy státních středních škol jsou založené na velmi podobné platformě. Hlavní náplní jsou sportovní hry, celodenní výlet, cykloturistika a orientační běh. Soukromé střední školy mají strukturu programů poněkud odlišnou. Na SPŠ HERMES berou studenti možnost zúčastnit se těchto akcí jako odměnu a tak k nim i přistupují. Na SŠ MAJA je část studentů, kteří se musí předem motivovat ze strany pedagogů, aby se vůbec sportovního kurzu zúčastnili, a ti to považují za zbytečné a nudné. Avšak u obou škol lze nalézt pedagogy – iniciátory a tvůrce, kteří nepovažují za ztrátu času strávit několik dní před kurzem přípravou a vymyšlením aktivit. Je zajímavé, že toto lze pozorovat právě u soukromých škol. Náš původní názor byl zcela opačný. Soukromé školy měly být jenom doplněním portfolia programů středních škol, nakonec se ale staly na základě výzkumu i důležitým vodítkem pro školy státní. Dle vyjádření většiny studentů by se sportovních kurzů ihned zúčastnili znovu. Je ale škoda, že odpovědi na otázky ohledně prohloubení interpersonálních vztahů během kurzů nebyly jednoznačně směřovány pozitivně, ale spíš zůstaly někde v neutrální rovině. Některé sportovní kurzy byly pojaty vysloveně jako zdokonalující v oblasti sportovních her. Ty byly hlavní součástí programu. Podle nás je to právě pohodlností učitelů a nechutí vymyslet aktivitu, která by využila prostředí, které okolní příroda areálů nabízí. Náš názor je ten, že minimálně polovina aktivit, by měla být odlišná od těch, které můžou studenti provozovat i v rámci školních zařízení. Pokud bychom tedy měli seřadit kurzy podle programů, jednoznačně by první místo obsadila SŠ MAJA, kde v obsahu kurzu je velké množství her a soutěží, které využívají ekologickou problematiku, přírodní zdroje, prostředí a podněcují kooperaci a soutěživost. Bohužel tato škola by se zařadila na poslední místo, co se týče zájmu studentů vůbec absolvovat sportovní kurz. SPŠ HERMES bych zase jako první v pořadí umístil v kategorii přístupu studentů. Tady je studentům tato

akce podána jako odměna a díky tomu nemají problémy s motivací směrem k účasti na kurzu. To se pak odráží v celkové příjemné a uvolněné atmosféře mezi studenty a pedagogy. S tím jsme se v takové míře u jiných kurzů nesetkali. Studenti mají podobná přání, v otázkách možných změn na kurzech. Dalo se předpokládat, že nejčastější odpovědi budou posunutí budíčku a večerky. Někde je překvapivé, jakou volnost studenti mají. Mít budíček v půl deváté a snídat v půl desáté je opravdu až možná moc přehnaná „uvolněnost“ kurzu, ale to už bude výše zmiňovaným celkovým přístupem k poslání takové akce. Pokud škola chce žáky tímto způsobem odměnit, nelze s tím zcela nesouhlasit. Já jsem ale zastáncem tvrdšího přístupu. U žádné školy jsem se nesetkali s aktivitou, která by vyzkoušela hranice fyzických a psychických možností studentů. Nesetkali jsme se s aktivitou, po které by si studenti uvědomili pojmy komfort a diskomfort. Mezi nejtěžší aktivity, které byly provozovány, patří 30km výlet, běh na 3 km a asi triatlon. Jinak nic, co by studenty příliš zatěžovalo. Pouze jedna škola měla připravenou noční bojovou hru. A právě proto, že studenti podle výsledků nemají rádi připravené noční aktivity, bychom důsledně na každém kurzu toto zařadili. Protože i hodnocení „*to bylo hrozný, jak jsme 2 hodiny v noci chodili po tmě*“ je pro pedagoga úspěchem. Zázitek přeci nemusí být hezký, ale intenzivní. Je nepochopitelné, jak může kvalifikovaný pedagog, nechat skupinu studentů celý den bez programu, jenom proto, že je moc hezky, nebo že právě prší. Účinnost působení na žáka je v tento moment nulová, nebo spíše negativní. V tu chvíli jde dělat to, co je mu příjemné a na co je zvyklý a bohužel ve většině případů jde na chatku nebo na pokoj a tráví čas s přehrávačem hudby nebo s notebookem. A to jsou vymoženosti, od kterých mají být na sportovních kurzech odtrženi a izolováni. Přece není účelem strávit týden v klidu a bezpečí a občas si zahrát sportovní hru, popřípadě si vyjít na výlet nebo se projet na kole. Jak potom student pozná zákonitosti přírodního prostředí, pokud při sebemenším výkyvu počasí je mu dovoleno jít do chatky a schovat se před tím? Typickým příkladem je celý den, takto strávený na kurzu SOU ŠKODA ve chvíli, kdy začalo pršet. I Osmileté gymnázium nechalo studenty jen tak napospas u rybníka v momentě, kdy bylo kolem 30°C, navíc s možností odchodu do chatek. Studenti neprotestují a líbí se jim to, ale to je špatně. Tady chybí výchova prožitkem, zkušeností, dobrodružstvím... Tyto kurzy spadly do šedi a fádnosti. Sportovní hry samozřejmě zařadit do programu, ale jenom jako doplněk. Tady chybí osobní výzva pro každého ze studentů. Student jen dělá, co se mu řekne. Teď se jde hrát volejbal, tak jdu na síť. Za týden si zlepším přihrávku, popřípadě odbití míče, ale to je pro život velmi málo. Proč ani jedna škola například nezařadila aktivity na principu „survivalu“? Kvůli bezpečnosti nebo kvůli nárokům na přípravu? Nebo kvalifikovanost pedagogů není na takové úrovni, aby byli schopni něco

podobného připravit? Bojí se stížností rodičů, že jejich děti byly přehnaně zatěžovány? Teď by se možná hodil následný výzkum, ke zjištění právě těchto důvodů. Nevidím překážku, proč něco podobného v nějaké lehčí formě neuspořádat. Dát si tu práci a sestavit celotýdenní program s příběhem, do kterého by se daly vkusně zakomponovat i sportovní hry, cyklistika a ostatní aktivity, které jsou na současných kurzech provozovány. Plusem všech kurzů je zařazení orientačního běhu do programu. Alespoň tady je pro většinu studentů něco nového, s čím se musejí vypořádat, jelikož málokdo má zkušenosti s běháním v lese podle mapy a buzoly. Vytváření týmů a skupin je většinou na kurzech ponecháno na studentech a tím pádem dochází k nemožnosti lepšího poznání ostatních, se kterými nejsou ve škole až v tak častém kontaktu. Pedagog by měl dohlédnout na vytvoření promíchaných, stejně silných skupin studentů, tak aby při vzájemné kooperaci při aktivitách docházelo k situacím, kdy jeden druhému podá ruku a řekne „ahoj, já jsem Franta“. Žádný ze studentů si nezvolí k sobě do týmu někoho neznámého. Kamarádi budou vždycky spolu, ale tím pádem se připravují o možnost navázání nových přátelství a kontaktů. Proto by zde měl zasáhnout pedagog. Celkově bychom sportovní kurzy označili slovem „klasické“. Budíček – rozvíčka-dopolední program složený z výletu, sportovních her, ve výjimečných případech z netradičních soutěží – oběd - polední klid - odpolední program podobný tomu dopolednímu - večere-osobní volno – večerka...a to se opakuje celý týden. Jediná „anomálie“ přichází s celodenním výletem pěšky nebo na kole. S alkoholem žádné větší problémy na kurzech nebyly. Studenti si občas potají nějakou tu skleničku vypili, ale to je už letitá „tajná součást“ podobných kurzů. Bohužel na jednom z kurzů byl alkohol povolen i proti zákazu části pedagogů a byl podporován druhou částí učitelů, navíc s účastí mladistvých nedospělých studentů. To je průšvih. Nejenom, že to značně snižuje autoritu několika pedagogů, ale posouvá to význam sportovního kurzu zcela do jiné roviny a prakticky ho tím degraduje. Následný program přes den je jen odrazem nezájmu a špatného přístupu zaměstnanců této školy. Naštěstí pouze v jednom případě ze sedmi. Naše předpoklady se tedy u státních škol zcela potvrdily. Není využito dostatečně přírodní prostředí, učitelé si zbytečně nepřidělávají práci s vytvářením programů pro studenty, ale i přesto tento styl a struktura sportovních kurzů studentů vyhovuje. Každý učitel by si ale měl položit otázku, co by mohl udělat proto, aby v odpovědích studentů ohledně hodnocení kurzu se neobjevovaly jenom slova jako „dobré“ nebo „ušlo to“, ale aby naprostá většina byla kurzem fascinována a ten se tak stal zážitkem, na který si vzpomenou i za několik desítek let a význam tohoto kurzu se promítne do jejich osobností.

7 ZÁVĚR

Sportovní kurzy na středních školách nejsou zorganizovány způsoby, které by odpovídaly charakteru a poslání takových akcí. Samozřejmě i v takové podobě, v jaké jsou pořádány, mají mnoho významů pro studenty, ale ty hlavní bohužel zůstaly v pozadí. Řešením by možná byli kvalifikovanější pedagogové pro tyto kurzy, popřípadě bych se nebránil i možností využití některých z agentur, nabízejících zážitkové programy pro školní skupiny. Možná by stačilo, kdyby si odpovědné osoby vzpomněly na dětská léta a letní tábory. Tam by mohli najít velké množství inspirací a návodů, jak i středoškolákům udělat ze sportovního kurzu skutečně nevšední zážitek a překvapovat je každý den něčím jiným. Před zahájením výzkumu jsme si byli téměř jisti, že naše předpoklady budou naplněny. O to větší bylo překvapení, že se najdou školy, které vybočují ze zaběhnutého stereotypu a nabízí studentům aktivity, se kterými se jinak v běžném životě nesetkají. Výchova zkušeností, prožitkem, dobrodružstvím – tyto slovní spojení by měly být základem při tvorbě programu sportovního kurzu. Popadnout ve škole tři druhy balonů, baseballovou pálku, rozlišovací dresy a vytvořit tak program na většinu týdne je nejjednodušší variantou, která bohužel je v současné době nejčastější. Je jasné, že některé netradiční aktivity přinášejí zvýšené riziko, ale každý dobrý pedagog by toto měl umět objektivně posoudit a řídit se krásnou větou z knihy Colina Mortlocka – „Lod' v přístavu je v bezpečí, ale to není účel, pro který jsou tyto lodě stvořené“ (Mortlock, 2004). Není skutečně účelem, aby se student vrátil domů a byl lepší v plavání, nebo v míčových hrách. Pomocí aktivit by měli studenti poznat hlavně sami sebe, své spolužáky, učitele a lépe porozumět okolnímu světu a hlavně přírodě. Dnešní doba izoluje mládež od skutečného světa a uzavírá studenty do světa virtuálního, kde si v teple domova můžou popovídat skrze sociální internetové sítě s hromadou svých kamarádů a skutečný život tam venku v podstatě neznají. A my, jako budoucí a současní pedagogové, máme každoročně několik dní ze školního roku na to, abychom studentům ukázali a přivedli je do toho reálného světa přírody a jejich tajů, zákonitostí a skrze aktivity, kterých lze vymyslet nepřeberné množství, promluvit do duše každému z jedinců na sportovním kurzu. Neděje se tak. Pouze ta jedna kapka v moři v podobě kurzu na SSŠ MAJA dává naději, že se řady podobných schopných organizátorů rozrostou a podobný výzkum za pár let třeba ukáže změny k lepšímu. Doufejme...

8 POUŽITÁ LITERATURA

- BARTŮNĚK, D., MARTIN, A. *Games in nature. An Innovative Approach to Outdoor and Environmental Activities for Young Children*. Praha: International Youth Naturefriends, 2007. ISBN 80-903577-5-X.
- BOYES, M., ZINK, R. *Education Outdoors in New Zealand Schools: Research Report to the NZ Ministry of Education*. Otago: University of Otago & Monash University, 2005.
- BREJŠKA, J. a kol. *Cvičení a pobyt v přírodě. (speciální učební texty)*. Praha: ČASPV, 1999.
- EWERT, A. W. *Outdoor adventure pursuits: Foundations, Models and Theories*. Scottsdale: Horizons Publ., 1989.
- GAVORA, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6
- GILBERTSON, K., and coll. *Outdoor Education. Methods and strategies*. Champaign (IL USA) :Human Kinetics, 2006.
- HANUŠ, R. *Projekt GO! Zážitková pedagogika a výchova v přírodě ve školní praxi*. In: Tělesná výchova a sport na základních a středních školách. Sborník. Ústav tělesné kultury PedF MU. Brno, 1996. ISBN 80-210-1480-6
- HANUŠ, R., JIRÁSEK, I. *Výchova v přírodě*. Ostrava: TU, 1996. ISBN 80-7078-381-8
- HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-246-0030-7

- CHESSMOND, J., YATES, J. *Education Outdoors*. Dunfermline College of Physical Education : A Research Report of the Outdoor Education Programmes in Lothian Region Secondary Schools, 1978/79.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4
- JABŮRKOVÁ, V., VLČKOVÁ, V. *Pedagogický pracovník mezi paragrafy*. Olomouc: Hanex, 2005. ISBN 80-85783-55-X
- JUNGER, J., a kol. *Turistika a športy v prírode*. Prešov: Fakulta humanitních a přírodních věd Prešovskej univerzity, 2002. ISBN 80-8068-097-3
- KOFROŇOVÁ, A. *Výuka aktivit v přírodě na ZŠ v Kladně pohledem ředitelů a učitelů TV*. Praha, 2011. Bakalářská práce na UK FTVS. Vedoucí bakalářské práce. PhDr. Ivana Turčová, PhD.
- KÖSSL, J., ŠTUMBAUER, J., WAIC, M. *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-0802-2
- KUNST, J. *Zařazení sportů v přírodě do výuky ZŠ*. Praha, 2006. Diplomová práce na UK FTVS. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Jan Neuman, CSc.
- KURANDA, J., LIŠKOVÁ, E., HAZUKOVÁ, H. (1984). *Výchova mimo vyučování ve školách v přírodě*. Praha: UK, 1984.
- LEDVINOVÁ, Z. *Nabídka sportovních kurzů na II. stupni vybraných základních škol v Libereckém kraji*. Praha, 2011. Bakalářská práce na UK FTVS. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Ivana Turčová, PhD.
- MORTLOCK, C. *The Adventure Alternative*. Milnthorpe – Cumbria: Cicerone press, 2004. ISBN 1 85284 012 9.
- MŠMT . *Učební osnovy středních odborných škol*. Praha: MŠMT, 1996.

- NEUMAN, J. *Výchova v přírodě - (sborník textů)*. Praha: FTVS UK, 1996.
- NEUMAN, J. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-405-2
- NEUMAN, J. a kol. *Překážkové dráhy, lezecké stěny a výchova prožitkem* . Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-292-0
- NEUMAN, J. a kol. *Turistika a sporty v přírodě* (1 ed.). Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-391-9
- OGIVILE, K.C. *Leading and Managing Groups in the outdoors*. Penrith – Cumbria, 2005. ISBN 1-898555-09-5
- PELIKÁN, K. *Aktivita a sporty v přírodě ve vybraných středních školách v Mladé Boleslavi*. Praha, 2009. Bakalářská práce na UK FTVS . Vedoucí bakalářské práce PhDr. Ivana Turčová, PhD.
- PROUTY, R.G., PANICUCCI, J., COLLINSON, R. *Adventure education :theory and applications /Project Adventure*. Champaign (IL USA) : Human kinetics, 2007. ISBN 978-0-7360-6179-7
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4
- SEYFRIED, C., NEISSEL, M. *How teachers in Europe Think About Outdoor Education*. In Higgins P., Nicol R. *Outdoor Education : Authentic Learning in the Context of Landscapes*. (Volume 2), 2002.
- VÁCHOVÁ, K. *Výzkum zařazování sportů a pobytu v přírodě do výuky tělesné výchovy na základních a středních školách v Královéhradeckém kraji*. Praha, 2003. Diplomová práce na UK FTVS. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Jan Neuman, CSc.

- VÚP (výzkumný ústav pedagogický). *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha: VÚP, 2007. ISBN 978-80-87000-11-3

9 PŘÍLOHY

- **PŘÍLOHA 1 – dotazník pro studenty**

Dotazník pro studenty

1) Pohlaví: m () ž () Věk: ... let Třída:...

2) Jezdíte rád(a) na sportovní kurzy?
ANO () SPÍŠE ANO () SPÍŠE NE () NE ()

3) Byl obsah sp. kurzu v souladu s vašimi představami?
ANO () SPÍŠE ANO () SPÍŠE NE () NE ()

4) Kdybyste měl(a) zvolit jedno slovo (nebo dvě :-), které by vystihlo sportovní kurz, který jste zažili, jaké by to bylo slovo?

.....

5) Mohl(a) byste uvést co nejstručněji jednu věc (událost), která podle vás negativně ovlivnila celý sp. kurz nebo jeho část?

.....

6) Obodujte následující tvrzení:

(zcela souhlasím – 5, téměř úplně souhlasím– 4, tak na půl – 3, téměř ne – 2, nesouhlasím– 1)

- program kurzu byl fyzicky náročný ()
- program kurzu byl psychicky náročný ()
- bylo velmi málo osobního volna ()
- večerka byla moc brzy ()
- občas jsem se nudil(a) ()
- vadily mi aktivity, v kterých jsem nebyl(a) dobrý(á) ()
- způsob dopravy na kurz byl správně zvolený ()
- strava na kurzu byla velmi chutná ()
- program kurzu byl pestrý, stále jsme dělali něco nového ()
- líbil se mi areál, ve kterém jsme bydleli ()
- noční klid jsem trávil(a) odpočinkem ()
- v noci jsme si stále uvědomovali dozor pedagogů ()
- nepil(a) jsem po celou dobu kurzu alkohol ()
- na kurzu jsem nekouřil(a) ()
- bál(a) jsem se postihnout za porušení daných pravidel ()
- požadavky na vybavení na kurz byly přehnané ()
- část vybavení jsem si musel(a) půjčit ()
- v osobním volnu jsem odpočíval ()
- během kurzu jsme se všichni lépe poznali ()
- zlepšily se vztahy mezi studenty a pedagogy ()
- počasí značně ovlivnilo náladu na kurzu ()
- sportovní kurz byl zbytečně drahý ()
- hned bych jel(a) znovu ()
- v okolí byla krásná příroda ()
- nemám rád připravené noční aktivity ()
- budíček byl velmi brzy ()
- když přšelo, byl program o hodně chudší ()

- 7) **Napište vaše tři nejoblíbenější absolvované aktivity z kurzu:**
1)..... 2)..... 3).....
-
- 8) **Napište vaše tři nejméně oblíbené aktivity z kurzu:**
1)..... 2)..... 3).....
-
- 9) **Který zážitek byl pro vás na kurzu nejnepříjemnější?**
.....
-
- 10) **Který zážitek z kurzu vám pravděpodobně zůstane „vrytý“ v paměti do konce života?**
.....
-
- 11) **Kdybyste vy byl(a) v roli pedagoga,co byste určitě změnil(a) na sportovních kurzech ?**
.....
.....
-
- 12) **Kterými aktivitami byste případně doplnil(a) program kurzu?**
.....
-

Mnohokrát děkuji za váš čas !